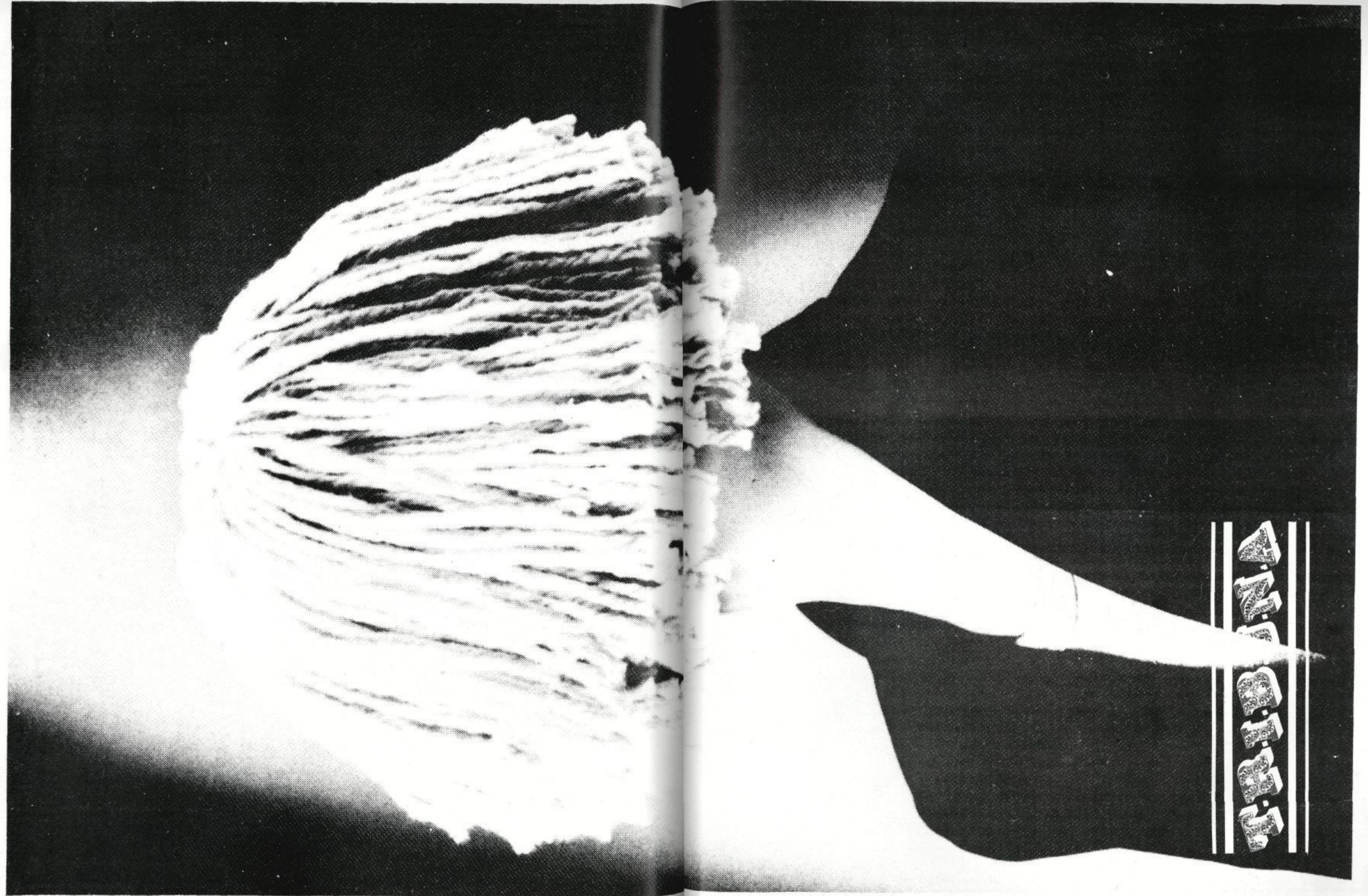

TRIBUNA

Cena 300 din

Številka 13

RETROGARDIZEM

RETROGARDIZEM je v nas, med nami in okoli nas. Pošast retrogardizma straši po naši deželi. Bolj ko se ga otepamo, bolj se nam dozdeva, da ga je vedno več. Poglejmo si nekaj dogodkov, ki so nam potrdili sum.

1. LABINSKA REPUBLIKA

2.3.—8.4.1921 Iz generalnega štrajka labinskih rudarjev zraste delavska republika. Komunisti so predstavljali NAJBOLJ NAPREDNI DEL DELAVSKEGA RAZREDA. DELAVCI SO BRANILI KOMUNISTE PRED POLICIJO.

8.4.1987 Na dan obletnice poraza Labinske republike rudarji Istarskih ugljenokopa začnejo najdaljši štrajk v zgodovini povojne Jugoslavije. Po nekaj dneh, se komunisti odločijo, da se bodo vrnili na delo. KOMUNISTI SO POSTALI STAVKOKAZI. Delavci so ogorčeni. POLICIJA MORA BRANITI KOMUNISTE PRED DELAVCI.

2. DEMONSTRACIJE V LJUBLJANI

24.4.1920 Zaloška cesta

3000 železničarjev in njihovih tovarišev se je odpravilo proti centru mesta, da bi protestirali proti politiki vlade. POLICIJA JE BLOKIRALA DOHOD V MESTO IN STRELJALA NA DELAVCE. Pri tem je ubila 12 delavcev in eno deklico.

23.4.1987 Trg Revolucije

Več tisoč prebivalcev (zlasti mladih) se je zbralo na protestnem zborovanju ob obletnici katastrofe v Černobilu. Demonstrantje so se iz Studentskega naselja napotili po Erjavčevi, Prešernovi in Šubičevi do prostora pred skupščino SRS, kjer so prebrali svoje zahteve in organizirali manjši koncert. POLICIJA JE USMERJALA PROMET IN IZPRAZNILA PARKIRIŠČE NA TRGU REVOLUCIJE.

3. KOSOVSKA BITKA

april 1981 SAP Kosovo

Spopadi REPUBLIKANCEV s policijo. Več (?) mrtvih, veliko aretiranih, dolge zaporne kazni, POLICIJA PRETEPA DEMONSTRANTE, BLOKADA INFORMACIJ.

april 1987 Kosovo polje

Zborovanje SRBOV in ČRNOGORCEV. Pride do incidenta. DEMONSTRANTJE SKAMNAJO POLICIJO. Takoj intervenira predsednik srbske partije in zahteva odgovornost policije. OGROMNA PUBLICITETA V VSEH MEDIJIH. Skoraj tret četrtina idejnega plenuma posvečena tem dogodkom

4. OSVOBAJANJE LJUBLJANE

9. maj 1945

Partizanske enote so ob zvokih žive muzike in po s cvetjem posutih ulicah vkorakale v Ljubljano

9. maj 1946, 1947, 1948..... 1986

VSAKO LETNO PONOVRNO OSVOBAJANJE LJUBLJANE. Vedno bolj farsično.

9. maj 1987

Iz zvočnikov donijo koračnice. Tekači po napol praznem mestu tečejo v krogu. Pozdravljajo jih pionirčki, vojaki in miličniki-kadeti. Ob Tromostovju se širi vonj čevapčićev in čebule.

Očitno vsakoletno osvobajanje Ljubljane nima več nobenega smisla. Potrebna bi bila nova okupacija Ljubljane, da bi potem lahko zopet z vero v nekaj to mesto osvobajali z veliko več elana. Mogoče pa bo LAIBACH-u uspela okupacija Ljubljane. Zaenkrat je na dobri poti.

5. LEGALIZACIJA SKUPINE LAIBACH

Kadar se v politično-ekonomskih kriznih situacijah zastruje antagonizem v družbi kot »Ultimo ratio« družbene integracije, ostane samo še sila. Sila mora prevzeti formo sistematskega in fizičnega in psihičnega terorja, organiziranega v skladu z družbenimi odnosi. Teror prevzame funkcijo proizvodnje moči, ki izsiljuje disciplino in prilagoditev mase obstoječim odnosom produkcije in obstoječi aparaturi proizvodnje. Laibach prakticira zvok-silo-v obliki sistematskega psihofizičnega terorja kot družbenega organizacijskega principa. (Naš pristop je pristop na področje čiste politizacije zvokasredstva-manipulacije mase). Država Laibach potrebuje.

Sistem rock kulture je kontroliran s svojo svobodo in kot takšno sredstvo določene strukture družbe. Mi gledamo nanj kot na obliko represije, ki skozi način svojega funkcioniranja mase odvrča v postranske nepomembne rituale, ki niso nevarni državi, socialističnim kriterijem oblasti in politični zavesti. Nadeva si zgolj modni videz ogroženosti, protesta in upora, deluje pa pravzaprav kot filtracijsko sredstvo, prikladno za kolektivni konzum, s katerim se masa odvrča od poglobljenega, kritičnega razmišljanja. V tem smislu se torej medij rocka navezuje na Laibach, ki ga izkorišča kot instrument svoje propagandne strategije in manipulacije.

Kdor ima materialno moč ima duhovno moč, in vsaka umetnost je podvržena politični manipulaciji, razen tiste, ki govori z jezikom te iste manipulacije.

LAIBACH

april 1986 Mladinski kongres v Krškem

mladinski delegati se enoglasno izrečejo za legalizacijo imena in delovanja skupine LAIBACH. Skupini NSK celo podelijo priznanje ZLATA PTICA. Mestne oblasti vseeno ne pristanejo na dialog. LAIBACH ostanejo še naprej ILEGALNI

april 1987

Dva hribovski skupini LAIBACH "Geburt einer nation" in "Life is life" postaneta uspešnici na Radiu Glas Ljubljane, najbolj desno-populistični radijski postaji v Ljubljani. 6.5. skladbo "Life is life" izvolijo za NAJ. Naj pesem tega tedna in se vrta dvakrat dnevno in to tudi 9. maja, kljub protestom nekaterih zavednih poslušalcev in celo 13. maja (dan varnosti). Med tremi leti smo imeli zaradi podobnega dejanja na Radiu Student celo NACI-PUNK AFERO. Te iste pesmi so začeli vrteni tudi na drugem programu Radia Ljubljana in to v času kosila. Ko bo Marjan Kralj v svoji oddaji V NEDELJO ZVEČER zavrtel za vse zaljubljene skladbo skupine LAIBACH "Die Liebe", bo dverzija popolna. LAIBACH ne le da se bo legaliziral sam in to brez

pomoči Krških pamfletov, temveč bo dejansko postal DRŽAVNI BEND. Ludstvo, ki jih je prej oblepljalo s fašističnimi etiketami in jih kamnalo na Novem Rocku, sedaj zahteva ploščo LAIBACH-a. LAIBACH so princip MANIPULACIJE izrabili do potankosti. Nekaj tega bi se lahko naučilo tudi vodstvo slovenske mladine.

6. VOJAŠKA AEROBIKA NA STADIONU JLA

25. maj 1945, 1946, 1947, 1948, , 1986
vsako leto smo se grebli, kdo bo šel na stadion

25. maj 1987

Vodstvo slovenske mladine ne more (oziroma težko) dobi 200 mladcev, ki bi bili voljni skakati po travi stadiona. Seveda nihče noče biti izpostavljen posmehu, kajti vodstvo slovenske mladine je samo izjavilo, da prireditel prireditel ni na kulturnem nivoju. Če vodstvo slučajno ne bo moglo prisiliti 200 šolarčkov, predlagam, da gre do v Beograd vsi profesionalni mladinski funkcionarji (teh je v Sloveniji več kot 200), saj so za plesanje po muski starejših že tako ali tako plačeni. Čeprav je časa za vadbo premalo, bi po mojem mnenju Anderlič, Bažič, Ocvirk in kompanija kakšno polko, že znali odplesati. V tem primeru se jim prostovoljno in brezplačno ponudim tudi sam in ne bi imel nič proti, če bi zaigrali tudi fuzbal.

Robert Botteri

RETROGARDIZEM

RETROGARDIZEM JE UMETNOST IZ UMETNOSTI. V RETROGARDIZMU JE SUBJEKT SPOZNAVANJA ENOTEN IN VEČEN. ZGODOVINSKI DOKUMENTI SO KOT VSOTA IZRAZOV POSAMEZNIH SUBJEKTOV IKRATI TUDI IZRAZ ENOTNEGA SUBJEKTA SPOZNAVANJA. ZATO RETROGARDIST NE CITIRA DOKUMENTOV KI JIH ZIDRUŽUJE, NITI NE PODPISUJE SVOJIH LASTNIH DEL. IDEJA UMETNIŠKE KRAJE JE V RETROGARDIZMU ONTOLOŠKO ZANIKANA:

„VSAKDO KI MISLI MISEL NATALIJE GONČAROVE JE NATALIJA GONČAROVA!“

MUKE PO BOGAVCU

DUŠAN BOGAVAC

ODSTAVLJANI UREDNIK KOMUNISTA
JE KOT DOPISNIK TRIBUNE IN KATEDRE HOTEL ODITI
V LABIN, DA BI LAHKO POROČAL S KRAJA SAMEGA.
NA LETALIŠČU V PULI SO GA PRIČAKALI TRIJE UNIFOR-
MIRANCI IN GA SPEKTAKULARNO PRIJELI TER OD-
PELJALI NA POLICIJO KJER SO GA ZADRŽALI TRI
URE. KASNEJE SO GA ODPELJALI V HOTEL, KI SO
MU GA PREPOVEDALI ZAPUSTITI DO 14. URE NAS-
LEDNJEGA DNE. VENDAR PA SO ŽE OB 8. URI ZJUT-
RAJ PRIŠLI PONJ IN GA ODPELJALI NA POSTAJO
MILICE, KJER SO GA ZADRŽALI DO 14. URE. SPRA-
ŠEVALI SO GA O FONDU SOLIDARNOSTI IN O NJE-
GOVEM MNENJU O NAŠI POLITIKI. KO SO GA SPUS-
TILI, SO MU ODSVETOVALI OBISK LABINA, ČES DA
JE SEDAJ TAM NEVARNO. TIK OB ZAKLJUČKU REDAK-
CIJE, PA NAM JE DUŠAN BOGAVAC SPOROČIL IZ LA-
BINA, DA SO GA ZOPET PRIJELI IN MU PREPOVEDA-
LI OPRAVLJANJE NOVINARSKEGA DELA.

BREZ KOMENTARJA

25. MAJ ŠTUDENTSKO NASELJE

VELIKI ROCK KONCERT

OB ISTEM ČASU KOT PRIREDITEV NA STADIONU JLA

SODELUJOČI:

PANKRTI
ZABRANJENO PUŠENJE
EKATARINA VELIKA
in drugi

POSEBNOST: VELIKI KRES VSEH NEUPORABNIH
UČBENIKOV

LJUBLJANA 91/85 7 1413

TELEGRAM VRO	7	1425	SW
LJUBLJANA			

URGENT

TRIBUNA KERSNIKOVA 4

LJUBLJANA

STAVKAJOCIM DELAVCEM ISTARSKIH UGLJENOKOPA „NASA“, TAKO KOT VASI
PREDHODNIKI IZ LABINSKE REPUBLIKE PRED VEČ KOT 60. DESETLETJI STE
TUOI VI DOKAZALI DA SE TUDI VI NE PUSTITE IZKORISCATI NOBENI
ADMINISTRACIJI NOBENEMU TAKO ALI DRUGACE OBARVANEMU IZKORISCEVALCU
PODPIRAMO VSE VASE ZAHTEVE SE POSEBEJ PA ZAHTEVO PO CLOVEKU IN
NJEGOVEMU DELU PRIMERNIH PLACAH ZAVEDAMO SE NAMREC DA BI BILA BREZ
VAS IN VASEGA DELA NASHA PRIHODNOST SE BOLJ HLAODNA IN TEMACNA ZA
PRIZNAVANJE DELAVSKE PRAVICE DO STAVKE

PREDSEOSTVO UNIVERZITETNE KONFERENCE ISMS LJUBLJANA

TELEGRAM

Avtoritativni izpad tov. Rafaela Razpeta, predsednika mariborskih komunistov,
nas skrbi kot Slovence in študente (tudi mariborske) UEK.

Verjamemo, da z ustavo zajamčena vodila vloga ZK v naši družbi prinaša tej
organizaciji in njenim vodilnim možem in ženam preveliko odgovornost, da jim
ne bi bilo treba upoštevati kritike.

V imenu te odgovornosti pozivamo tov. Razpeta, da se zaradi samovoljne
prekinitve kulturnega programa in žalitve slovenske kulturne dediščine javno
opraviči ali pa odstopi.

PREDSEOSTVO UNIVERZITETNE KONFERENCE ISMS LJUBLJANA

Na križu ni trpel samo EMANUEL.
Nanj je bil RAZPET tudi mariborski RAFAEL,
če je srce imel,
ko je na beli petek prav drastično razsodil,
da BEVK in CANKAR nista več za rabo.
Ubožec!
Spomina nanjga kmalu več ne bo,
a ona dva ne bosta šla v pozabo.

/ DOL 4

PRILOŽNOST !!

MOŽNOST SODELOVANJA V MEDNARODNIH
TABORIH FRANCOŠKEGA KOMITEJA FMVJ -
FEDERATION MONDIALE DES VILLES JUME -
LEES - V MAROKU ALI JUŽNI AMERIKI POD
UGODNIMI POGOJI.

INFORMACIJE : KOMISP, Kersnikova 4, ali
telefon 318 564.

V NASLEDNJI ŠTEVILKI:

-VOLITVE REKTORJA UNIVERZE:
ŠTUDENTJE ZAHTEVAMO, DA VSI KANDIDATI
PRIPRAVIJO SVOJE PROGRAME DELA, DA SE
BOMO LAHKO ODLOČILI MED NJIMI

-VOLITVE ZA JUGOSLOVANSKEGA MLADINSKEGA
PRESEDNIKA. PRVIČ SO SE POJAVILI TRIJE KAN
DIDATI, KI MORAJO TUDI SESTAVITI VSAK SVOJ
PROGRAM

OPRAVIČILO BRALCEM!

ZARADI POMANJKANJA PROSTORA SO V TEJ
ŠTEVILKI IZPADLE RUBRIKE PORNOLABOR,
BORZA IN NEUE MODE. NAŠLI JIH BOSTE LAHKO
V NASLEDNJI ŠTEVILKI, KI BO V PRODAJI
ŽE 25. MAJA.

DISKOTEKA
TURIST

VSAK PONEDELJEK

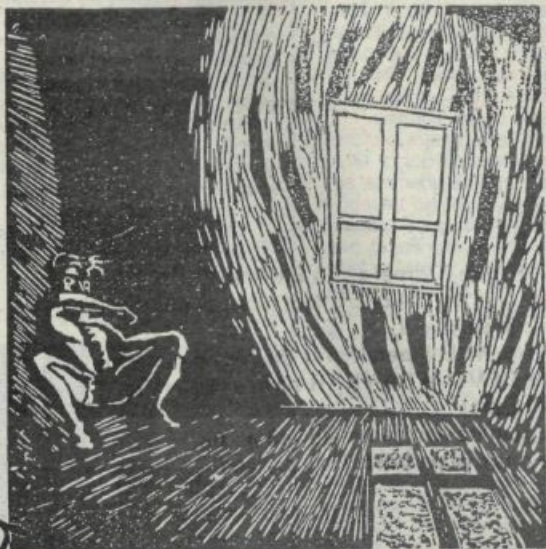
d a n c e

1. Beastie Boys - Fight For Your Right
2. Prince - Sign Of The Times
3. Camper Van Beethoven - Take The Skinheads...
4. BAD - E-Mc
5. Cult - Love Removal Machine
6. Ini Kamoze - Pirate
7. Boye - Ja Hoću Te
8. Laibach - Life Is Live
9. Tabu Ley - Amilo
10. Smiths - Sheila Take A Bow

factory

MIZAP

PALMA

13.5. OB 22.15

TRIBUNA

TRIBUNA št. 13, leto XXXVI, sreda 13.5. 1987

glasilo UK ZSMS

UREDNIŠTVO: Robert Botteri (odg. ured.), Tomi
Gračanin (gl. ured.), Tomaž Toporišič, Marko Pe-
ćauer, Emil Hrvat, Simona Fajfar, Silvo Zapeč-
nik, Samo Resnik, Borut Rismal, Brane Senegač-
nik (lektor), Sena Sarkič in Zdravko Papič (pre-
lom in oblikovanje), Peka in Darja (tajništvo)

TISK: Tiskarna Ljudska Pravica, Priprava BEP Dnev-
nik: Naklada 5000 izvodov

Oproščeno temeljnega davka za promet po sklepu
št. 421-170 z dne 22.1.1973

NASLOV UREDNIŠTVA: Kersnikova 4, Ljubljana
tel. 319-496, 318-457; javni sestanki uredništva
so ob sredah ob 18. uri

PRESEDNIK ČASOPISNEGA SVETA: Danilo Turk

KAKŠEN JE NOV DOMSKI RED V ŠTUDENTSKEM NASELJU IN KDO SO KIMAVCI V DELEGATSKI KONFERENCI ŠTUDENTOV?

TRIBUNA ŠT. 9 ŠTUDENTJE PROTI ŠTUDENTOM

Delegatska konferenca študentov je na osnovi predhodne razprave po posameznih domovih na svoji 9. seji z dne 8. aprila 1987 sprejela sklep, da se po zakonu o javnem obveščanju v Tribuni objavi članek o domskem redu v odgovor oddaji Radia Student »Študentje proti študentom«, ki je bila objavljena tudi v 9. številki Tribune.

Najprej bi se bralcem kot avtor tega članka rad predstavil. Sem Rajko Leban, predsednik delegatske konference študentov (v nadaljevanju DK) v Študentskem centru v Ljubljani (v nadaljevanju ŠC). Obiskujem četrti letnik Fakultete za strojništvo in imam v Tolminu (svojem domačem kraju) tudi kadrovske študentske, kar me, če bi že imel kakšne ambicije po politični karieri, ki pa jih nimam, v Ljubljani omejuje. To sem navedel v odgovor stanovalki doma IX., anketirani v oddaji Radia Student (v nadaljevanju RS). Pa najbolj, da grem kar po vrsti.

Najprej je avtorica omenjenega članka napačno predstavila sestavo DK, saj manjkajo predsedniki študentskih domov iz Gerbičeve, delavci ŠC niso bili niti po starem domskem redu in niso niti po novem domskem redu člani DK. Po novem domskem redu pa tudi člani študentske delegacije v Svetu Centra niso več člani DK. Tako je DK sestavljena predvsem iz predsednikov domov (24), ki morajo zastopati smernice in stališča posameznih domov. DK pa le-te usklajuje med seboj in jih posreduje naprej na Svet Centra ipd.

Po en izvod predloga domskega reda se je razdelilo na 4. seji DK z dne 3. 12. 1986, da je komisija za domski red lažje navedla novosti v predlogu glede na star domski red. Predsedniki domov so jih nato po potrebi še dvignili ustrezno število na upravi ŠC, tako da so po večini domov imeli na voljo več predlogov domskega reda, na vsako nadstropje ali trakt po enega. So pa bili domovi, kjer so se zadovoljili z enim samim (med njimi tudi dom IX).

Javna razprava ni bila en teden in to pred novim letom, ampak od 3. 12. do 24. 12. 1986 (kar znaša 21 dni). Za širši krog študentov sta bili organizirani javni razpravi predvsem zato, da se na njih seznanijo prisotne z novostmi v predlogu domskega reda, vsekakor pa se sprejema tudi nove predloge in pobude. Za Bežigradom je bila udeležba kar zadovoljiva, kar pa ne velja za Rožno dolino, saj je bilo skoraj manj udeležencev, kot je domov (iz doma IX. je bila predsednica). Za slabo udeležbo v Rožni dolini so odgo-

vorni predvsem predsedniki domov, saj je bilo dogovorjeno na 4. seji DK, da so o tem dolžni obvestiti stanovalce.

Navaja, da so v domu IX. na zboru stanovalec sprejeli mnogo pripomb na posamezna določila v domskem redu, ki pa jih niso uspeli posredovati naprej na DK. Sprašujem se, ali svojih pripomb res niso uspeli posredovati ali pa jih niso hoteli posredovati, saj bi jih lahko oddali kateremu koli članu komisije za domski red. Predsednica doma IX. bi za 5. sejo DK 24. 12. 1986 morala vedeti, kljub temu da so ji vabilo ukradli (?), saj je bil datum dogovorjen na 4. seji, kateri je tudi sama prisostvovala. Stališča doma IX. bi lahko posredovala tudi na 6. seji DK z dne 14. 1. 1987, še pred sprejetjem domskega reda na Svetu centra, na kateri je bila spet prisotna. V času od 15. 1. 1987 do 15. 2. 1987, ko so po večini fakultet zimske počitnice, ni bilo seji DK, dogajalo pa se je nekaj drugega.

Dom IX. je poslal na UK ZSMS pritožbo na že sprejeti domski red. Med drugim v njej navaja, da pomeni »sprejeti« domski red kršitev osnovnih človekovih pravic (omejevanje svobode, podkupovanje študentov). Sledila pa je tudi oddaja na RS »Študentje proti študentom«, ki jo je pripravila članica RS, tudi stanovalka doma IX. (referentka za interesne dejavnosti doma IX), Natalija Gorščak. Pod istim naslovom je bil objavljen tudi članek v 9. številki Tribune, v njem pa je tudi odlomek iz ankete v Študentskem naselju. Iz ankete je tako izpadla še izjava predsednice komisije za domski red, Jožefe Kodila, ostale pa so izjave stanovalk doma IX. Natalija Gorščak me za omenjeno oddajo ni anketirala, ker je smatrala, da sem »preveč glup«, vsaj tako je odgovorila predsednici komisije na vprašanje, zakaj ne anketira še mene. Zaradi podobnih izjav Natalije Gorščak sem ugotovil, da sem kamen spotike predvsem jaz, pritožba doma IX. na odbor za interesne dejavnosti, zakaj v knjižnici dela moja punca Aleksandra Videčnik, a to je že druga zgodba.

Na osnovi govoric, ki so se širile po študentskem naselju po omenjeni oddaji, sem 17. 2. 1987 sestavljal krajši dopis v odgovor na oddajo RS in pritožbo doma IX, poslano na UK ZSMS. Med drugim sem navedel ves postopek sprejemanja (v skladu s pozitivno zakonodajo) ter nedelavnost predsednice doma IX. Janje Hvala v času javne razprave. Sklical pa sem tudi sestanek o domskem redu s predstavniki UK ZSMS, RS, Kluba mednarodnega prijateljstva doma IX. in komisije za domski red. Na omenjenem sestanku vodstvo delegatske konference in komisije za domski red ni našlo skupnega jezika z nasprotno stranjo (največ so se iz-

govarjali na pomanjkanje časa). Dogovorili smo se le, naj dom IX. vendarle pošlje svoje pripombe na DK.

Potek dogodkov od priprav za sprejem domskega reda pa do 7. seje DK dne 25. 2. 1987, kjer se je sprejel sklep, da je bil postopek sprejemanja domskega reda pravičen in pritožba doma IX. neutemeljena in se zato postopek sprejemanja domskega reda ne ponovi, je objavljen tudi v 9. številki Tribune pod naslovom »Kasarniški red v Študentskem naselju«. Avtor je naslov pobral verjetno od izjave takratnega predsednika UK ZSMS Borisa Radosavljeviča, da se mu zdi domski red precej kasarniški (mislim, da ga ni prebral). Ker pa se je po izjavah sedanjega podpredsednika UK ZSMS, Mirana Lesjaka, izkazalo, da je to osebno mišljenje Borisa Radosavljeviča, saj se znotraj PUK ZSMS o tem ni razpravljalo.

Nato je 10. 3. 1987 po skoraj trimesečni zamudi dom IX. sestavil pripombe na domski red in jih poslal DK. Ta jih je predala komisiji za domski red, ki jih je obravnavala, poslana pa so bile tudi vsem predsednikom domov, da o njih razpravljajo na zborih stanovalec.

Na 9. seji DK z dne 8. 4. 1987 smo razpravljali tudi o pripombah doma IX., poslanih na DK, in na osnovi sklepov stanovalec po posameznih domovih sprejeli sklep, da so pripombe neutemeljene in da ohrani domski red enako vsebino, kot jo je imel ob sprejetju na 5. seji DK z dne 24. 12. 1986.

Očitek, da so bile nove cene stanarin sprejete na 6. seji DK v nasprotju z statutom ŠC, je tudi neutemeljen, saj je bila ta točka dnevnega reda napisana tudi na vabilu, poslanem vsem predsednikom domov. Tako so imeli predsedniki domov možnost in dolžnost o tem razpravljati na zborih stanovalec. Do obravnave je po večini domov prišlo, zakaj ne v domu IX. je spet vprašanje. Povišanje stanarin smo sprejeli glede na to, da povišanja od septembra 1986 ni bilo ter da so se nekaj dvignile štipendije v decembru 1986. Kot pogoj pa smo postavili sestanek s širšo družbenopolitično skupnostjo ter da se v bodoče cene v ŠC in štipendije rešujejo bolj usklajeno. Do sestanka je 23. 4. 1987 prišlo, vendar je to spet druga zgodba.

Sprašujem se, zakaj na zadnji seji DK predsednica doma IX. – Janja Hvala – ni bila prisotna, saj se sedaj vabila pošiljajo na podpis in je kraja nemogoča (verjetno zaradi pomanjkanja časa), potem zakaj je dom IX. poslal najprej pritožbo na UK ZSMS in šele mnogo kasneje pripombe na domski red na DK. Vprašanje pa je tudi, zakaj oddaja RS v taki obliki in zakaj se avtor članka »Študentje proti študentom« v 9. številki Tribune ni podpisal s celim imenom in priimkom.

Kakšen je nov domski red v primerjavi s starim, pa vprašajte študente-stanovalec ŠC, ki so v razpravi sodelovali, ter kakšno vsebino se je sprejelo na 6. seji; o popisu stanja obiskovalcev med 6.

uro in 24. uro in za stanovalec med 24. in 6. uro zjutraj ni nikjer govora. Prav tako vam bodo lahko študentje, ki sodelujejo v domski samoupravi po domovih, povedali, kdo so kimavci v delegatski konferenci študentov. Študentski zdravo!

predsednik delegatske konference študentov
RAJKO LEBAN

TRIBUNA št. 12

MESTNA OBLAST O KLUBU

V dobronameren in objektivni prikaz prizadevanj »mestnih oblasti«, da po svojem razumevanju in močeh pripomorejo k zagotovitvi klubskega prostora mladinski (alter) kulturi v Ljubljani, se je v odstavku, ki govori o razmerah v Centru interesnih dejavnosti mladih mesta Ljubljane (CIDM Ljubljane), prikradla netočnost, ki bi lahko pri nekaterih površnih interpretiranih razmer poročila prepričanje, da CIDM Ljubljane deluje v mnogo boljših pogojih, kot pa so le-ti zares. Zato prosim (in imam pri tem v mislih svoje zakonite pravice!?) za objavo naslednjega pojasnila: Lepo bi bilo, če bi bilo v CIDM Ljubljane zares na raspolago osem zaposlenih, pa četudi samo za tehnično plat za dve, kot je bilo morda zares v eni od mnogih variant urejanja te problematike predvideno. Dejstvo pa je, da je današnje stanje takšno: za ves program CIDM Ljubljane dela še vedno samo en (1) sam človek – koordinator programov – v rednem delovnem razmerju, za »tehnično plat« pa skrbi vzdrževalec objekta in pa tri snažilke, ki pa vsi skrbijo za objekt s petimi nadstropji ter prireditvenim prtiličjem in kletjo; torej tudi za tovrstne potrebe vseh ostalih ca. dvajsetih (20) rednih uporabnikov (organizacij, društev in skupin) stavbe na Kernikovi 4 v Ljubljani. Tajništvo in računovodstvo UK ZSMS Ljubljane pomaga CIDM Ljubljane pri delu administrativnih in finančnih poslov. Seveda pa je res, da se pri posameznih projektih entuziastično, pa tudi honorarno angažira še cela kopica zunanjih sodelavcev. A to je že druga zgodba, ki ni v zvezi z zaposlenimi.

Vsekakor pa se strinjamo z ugotovitvijo, »da je to resnično premalo«.

ZORAN PISTOTNIK

E

Dve zanimivosti iz *Mladosti*. Po najnovijših podatkih v Beogradu živi in dela 300.000 nepismenih. V Jugoslaviji je več doktorjev znanosti kot v Zvezni republiki Nemčiji. Po številu patentov pa smo prehiteli le Albanijo. Za las.

L

Zvezni mladinski časopis poroča tudi o drugih zanimivostih iz prestolnice. Mirko Klarin, znani zunanje-politični komentator, je bil soglasno imenovan za dopisnika *Politike* doma v Italijo odpotoval Stevo Ostojić, ugleden novinar in dopisnik *Politike* iz Zagreba, kot »posebni poročevalec«. Klarin se je pritožil sodišču združenega dela, ki je po šestnajstih mesecih presodilo v njegovo korist. Toda v Rimu ni nikoli odpotoval; v *Politiki* so namreč po tej odločitvi sodišča dopisništvo v Rimu enostavno ukinili.

A

Uredništvo Glasa omladine prebira Večernje novosti in zasledili so naslednjo zanimivost: Siniša Nikolić, podpisnik t. i. fonda solidarnosti in ustanovitelj časopisa *Samouprava*, ter Vlado Mićunović, podpisnik pisma solidarnosti, sta izključena iz Zveze pionirjev Jugoslavije.

S

P

V *Mladosti* so izračunali, da bi z zneskom, namenjenim za enoletno pokojninsko-invalidsko zavarovanje (brez vojaških zavarovanj in borbovsko-invalidske zaščite), jugoslovanska kultura brez težav shajala celih sedemnajst let.

R

Ti trije primeri so po pisanju *SL-a* značilni za položaj v mestu. Proti domnevnim krivcem so vložene obtožnice, vendar se je pri tem tudi ustavilo. Verjetno se čaka na iztek *univerziade* in če »uspe«, krivci ne bodo potrebni.

T

K

Poročevalci *Poleta* so se odpravili v Livno, mestoce na meji Hercegovine, Dalmacije in Bosne. Občina Livno ima 40.000 prebivalcev, od tega jih je približno sedem tisoč na začasnem delu v Nemčiji. Zato pravijo Livnu tudi »mali Frankfurt« in ta vzdevek opravičujejo že ulice, polne *mercadesov* in drugih limuzin. V mestu je najbolje založen duty-free shop v Jugoslaviji. Z markami se kupuje in prodaja tudi na tržnici. Ob tem pa je v občini le en sam obrat tako imenovanega drobnega spodarstva, ki ga je odprl zgodaj tega leta še nekaj »kafičev« in s tem je zasebne iniciative vlagajo v faraonske grobnice in velikanske hiše.

N

O

V naši rubriki smo že nekolikokrat ugotovili, da so novinarji *Mladosti* pri odkrivanju gospodarskega kriminala precej uspešnejši od za to zadolženih služb in organov. V zadnji številki odkrivajo pri mer podjetja *Mermer* iz okoliščin njegovega leta je odstopil direktor, z njim pa je odšel le dvajset vodilnih delavcev in strokovnjakov. Kmalu je bilo jasno zakaj: milijardni račun je pokazal 10 milijard izgube. Bivši direktor s svojim nekdanjim vodstvom pa je tačas v Baru ustanovil zunanjetrgovinsko podjetje *Ominagent*. Inšpektorjem zaenkrat ni uspelo ugotoviti, kaj podjetje pravzaprav počne in koga za-

PREDSEDSTVO BO REŠILO SVET

15. aprila je študentska organizacija po ostrem predvolilnem boju dveh skupin kandidatov dobila novo vodstvo. V dolgi noči, ki je sledila, so v kletnih prostorih neke ljubljanske gostilne odmevale partizanske, borbene in narodne pesmi, ki so jih prepevali zmagovalci, poraženci in oboževalci enih in drugih. Prihodnji dan so v sobi predsedstva UK ZSMS na K-4 zvonili telefoni, prihajali so telegrami. Prvega je s čestitkami k izvolitvi poslala neka svetovna časopisna agencija (kar podkrepljuje še ne tako staro trditev nekega politika, da smo: »podaljšana roka nekih drugih sil), kmalu za tem pa je prispel telegram Radia Študent. Delavci in sodelavci te častivredne institucije so nam v njem zagotavljali, da bodo pri zobozdravniku še naprej govorili A (tako je bila namreč na volilnem listku označena naša kandidatna lista). Toda 15. aprila se je na sedežu UK ZSMS dogajalo še mnogo kaj hujšega...

Ko smo v svoj program dela zapisali, da niti predsedstvo študentske organizacije niti študentje sami ne morejo rešiti razbite univerze, še pomislili nismo na to, da bi nas kdo v zameno utegnil izbrati za odrešenike sveta. Resnici na ljubo je treba priznati, da je posvečena v veliko Idejo najprej iskala svoje apostole v uredništvu revije Mladina. Odgovorni urednik te profane revije je sicer obiskovalki posvetil vso potrebno protokolarno pozornost, toda na koncu jo je napotil na predsedstvo UK ZSMS, rekoč pri tem: »Tam so takšni norci, ki jih to zanima.« V črno oblečeno in popolnoma ostriženo dekle se je torej od enih norcev podalo k drugim.

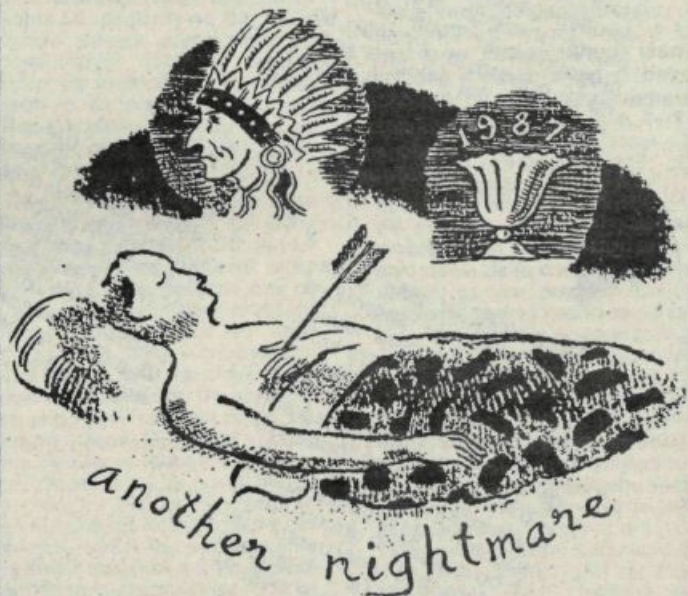
V četrtek, 16. aprila, tri dni pred veliko nočjo, so v skladu z duhom scenarija za zaključno prireditev ob dnevu mladosti v sobi predsedstva UK ZSMS gorele sveče. Sedem jih je bilo. V odsotnosti članov predsedstva so morale eno svečo sprejeti tudi delavke v tajništvu. Radovednosti, od kod in čemu prižgana sveča na delovnem mestu, jim Mladinino dekle ni hotela potešiti. Ko smo se naposled v sobi 109 zbrali nekateri člani predsedstva, nam je obiskovalka pojasnila skoraj (!) vse: najprej vzrok, zakaj je prižgala sveče, in potem še namen svojega obiska.

»Pregnati moramo temo in spremeniti svet!« S tema dvema zapovedima v ušesih, od katerih nas je ena spominjala na stadion JLA v Beogradu, druga pa na Marxa, smo naslednje pol ure napeto pričakovali recept za spremembo sveta. Le-tega kljub vsej zvrtrajnosti nismo dobili. Slišali smo, da svet nikoli več ne bo tak, kot je sedaj, da je to nekaj zelo pomembnega, velikega, nedoumljivega in na koncu – devize prinašajočega. Komercialno in turistično uspešnega. Po vseh teh hvalnicah in nestrpnih vprašanjih, za kaj gre, smo zvedeli: CASOVNI STROJ. Oddahnili smo si. Pričakovali smo vse kaj bolj zapletenege, toda vse velike ideje so preproste.

Po celem planetu naj bi posejali mesta iz 1., 2., 3., 4. tisočletja in po njih vodili turiste. Petičneži bi lahko v nekaj dneh prehodili tisočletja. Ker je to velika ideja, ki bi jo Zahod takoj pograbil, moramo v Jugoslaviji čim prej ustanoviti čim več takšnih naselij. Več časovnih strojev bomo imeli, večji bo devizni priliv. Za investicije pa je potreben začetni kapital, zato je mladenka prišla na predsedstvo UK ZSMS.

Mladenki s svečami za razliko od odgovornega urednika Mladine nismo nič svetovali. Pa bi ji lahko rekli, naj se obrne na Turistično zvezo Slovenije ali pa na Delov Štu-

1987

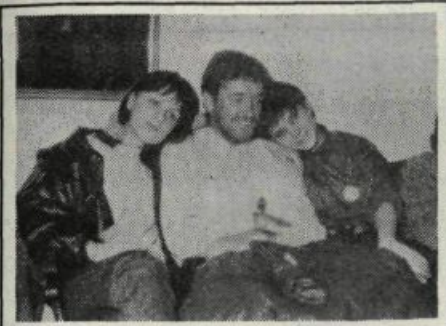

dio za marketing. Nakl Devize bomo pobrali mi! Kandidatna lista B bi, če bi bila izvoljena, najbrž dosledno ukrepala po svojem programu dela. Sklicala bi problemsko sejo UK ZSMS o časovnem stroju ali pa najmanj posvet predsednikov OO ZSMS. Nam se je že na začetku porušilo vse. Niti takšnega projekta niti tako zapletenih mehanizmov političnega odločanja v svojem programu dela nismo predvideli. Kaj storiti? Bralce Tribune prosimo, da nam svetujejo čim prej, sicer bomo prisiljeno odstopiti. Saj veste – Zahod! Sicer pa smo še naprej odprti za vse iniciative, predloge, zahteve, razen za tiste, ki bi jih na nas naslavljal zdajšnji odgovorni urednik Mladine.

predsedstvo UK ZSMS

HOROSKOP ŠTUDENTSKEGA VODITELJA

Poskus obrazložitve nekega karakterja na osnovi sinhronega delovanja makrokozmičnih in mikrokozmičnih energij

Ime in priimek: SAMO LOZEJ
Datum rojstva: 10. december 1962
Poklic: Predsednik UK ZSMS
Astrološka konfiguracija:
Sonce: STRELEC
Ascendent: LEV
Luna: Dvojčka

Ker je tole že tretji Strellec zaporedoma v naši rubriki, tokrat ne bomo izgubljali besed o osnovnih karakternih potezah Strelcev.

Osredotočili se bomo na tegale, ki ga imamo pred sabo. Z Ascendentom v Levu, na katerem je položen planet Mars (vladar Ovna), je v njem združeno ognjeno trojstvo Zodiaka. Ogenj na kubik torej. Kaj to pomeni? Požar, jasno. Svoj filozofsko-duhovno orientiran strelčevski ego uveljavlja ta oseba na bučen način. Po naravi je kolerik z (na srečo) veliko dozo optimizma in življenjske radosti. Nastopa veličastno. To je človek, ki se zelo zaveda samega sebe. Kadar reče »jaz«, misli na »Jaz«. Je velikodušen, vendar samo pod pogojem, da se okolica z njim strinja. Če drugi ne delijo oziroma ne sprejmejo njegovega mnenja, bo odreagiralo zelo energično. Zaradi močnih marsovskih energij agresivno uveljavlja svoja stališča in potrebe. Rad preizkuša svoje moči nad drugimi in včasih nalašč izziva, samo da bi se tepel in tako dokazal svojo premoč. Rojen upornik in borec (opozarjamo tudi na Tigrovo letnico rojstva – 1962) se bo vedno aktivno zavzemal za vse napredno in novo. Je nepreviden in vedno pripravljen tvegati. Zna biti tudi nepotrpežljiv in trmast. Pretiran ponos in samovšečnost vzbujata potrebo po priznanjih in časteh. Sicer si pa ta kraljevska narava to tudi zasluži, ali ne? Iz zgoraj naštetega lahko zaključimo, da je to idealen vodja.

Škoda le, da je tako nepotrpežljiv. Uspehi že, ampak verjetno bolj na kratke kot na dolge proge. Zakaj? Njegov moto je »Brzina«. Hitro dojema, hitro misli, hitro reagira. Mentalne stimulacije mu vsekar ne manjka (tako Strellec kot Dvojček, kjer ima Luno, sta intelektualna znaka), vendar pa njegov strelčevski ego stremi nekam v daljave in preži za novim in še nepoznanim, medtem ko se dvojčevski, na nek način bolj primarni del njegove

osebe stalno zaposluje s premnogimi drobnimi opravki, ki mu mešajo štrene. Malo tu, malo tam, pa ne pridemo nikamor. Naučiti se mora držati se ene same stvari. Čeprav lahko dela po več stvari naenkrat, je pomanjkanje vztrajnosti lahko vzrok mnogih nedokončanih projektov. Ker je zelo nemiren in ga zanima preveč stvari, obstaja nevarnost, da skače od ene stvari k drugi in zapravlja dragoceni čas. Uspeh mu je zagotovljen, če bo znal združiti praktično, komunikativno in na nek način neresno dvojčevsko plat narave s strelčevskim idealizmom in pogumom.

Rad je v centru pozornosti. Trdo bo delal, da bi ohranil pridobljen položaj. Čeprav drugje ne, je v službi pripravljen narediti kakšen kompromis iz čiste potrebe po varnosti, ki mu jo služba daje. Prepričan je, da človek lahko uspe v življenju le s trdim in naporim delom. Vendar pa pisarniško delo ni zanj. Obstaja nevarnost, da bo na delovnem mestu izoliran od drugih in da mu bodo vsakodnevni drobni opravki in službene dolžnosti, ki zahtevajo rutino, hudo grenili življenje. Izbrati bi si moral poklic, kjer bi se lahko svobodno gibal in imel veliko opravka z ljudmi, obenem pa uveljavil svojega kreativnega duha. Bil bi dober raziskovalec, morda arheolog. Karoli že počne v življenju, naj si svake toliko privoščijo kakšno dolgo potovanje in napiše potopis. Sicer pa bi bila primerna tudi služba, kjer bi lahko na nekakšen očetovski način skrbel za druge. Ker tako rad dela, mora vsekakor paziti, da ga služba ne bo »požrla«.

Omenili smo že, da mu grejo raznorazna rutinska opravila na živce. Sem spadajo tudi vsakodnevna opravila kot npr. oblačenje, umivanje, kuhanje ipd. Seveda ne bomo trdili, da si ta fant ne umiva zob, verjetno pa mu to predstavlja svojevrstno nevšečnost. (Prav zanima me, kakšne ima nohte.) Kdorkoli mu že kuha oz. ne kuha, ga opozarjamo na pomembnost pravilne prehrane. Od tega je odvisno zdravstveno stanje želodca. Morda je nagnjen k hipohondriji. Seveda pa je ponavdi tako, da tisti, ki jih najbolj skrbi za svoje zdravje, najmanj storijo za to, da bi ga obdržali. Ker je nagnjen k temu, da se ob hladnem vremenu premalo obleče, opozarjamo tudi na prehlade in kasnejšo revmo. Potolaži naj ga dejstvo, da spadajo Strelci med najvitalnejše in najbolj zdrave znake Zodiaka.

Uživa v športu in rekreaciji. Verjetno je član vsaj enega športnega kluba, najbrž pa kar večih. Zanimajo ga tako letni kot zimski športi, čeprav je poleti bolj v formi. Morda ga kdaj zamika, da bi se spustil s kajakom po deroči reki. Priporočamo.

Privlačijo ga torej vsakršne fizične aktivnosti, od športa preko latinskoameriških plesov pa do ljubezni. Tukaj ni posebno romantičen, glavno je, da punca ni dolgočasna. Če se bo preveč obesila nanj in mu težila s čustvenimi izlivi, jo bo hitro od-

slovil. Biti mora inteligentna, samostojna in zabavna. Vendar pa se tukaj kaže določena dvojnost. Konjunkcija Venere z Neptunom kaže obenem na sposobnost zelo globokih, intenzivnih romantičnih nagnjenj. Morda se mu včasih zgodi, da se prav po neumno strastno zaljubi v kak nedosegljiv ideal. Kaj hočemo, ko pa je tako doveten za lepoto. Nevarnost preži v dejstvu, da je bolj posesiven do objektov platonskih kot dejanskih ljubezni.

Zanima ga tudi umetnost, predvsem slikarstvo in glasba. Rad ima starine in verjetno večkrat zaide v kakšen antikvariat. Sentimentalno je navezan na dom in družino, na prednike in domovino.

Stalne stike ohranja z ljudmi, ki pod navidezno konvencionalnostjo skrivajo zelo izvirnega duha in originalne ideje. Poročil se bo (če se še ni) z žensko veselega duha in naprednih idej, ki bo razumela, da ima njen soprog poleg družinskih še kakšne druge obveznosti. Opozarjamo pa ga, da bo imela druge obveznosti tudi ona! Vsekakor bo prinesla v zakon toplino, razumevanje, dobroto, optimizem, večjo količino denarja in po vsej verjetnosti tudi stanovanje. Ob vseh teh bonitetah naj nikar preveč ne razmišlja, ali se je vredno poročiti ali ne. Nagnjen je k prepričanju, da ga za naslednjim vogalom čaka boljše. Ko bo torej našel pravo, naj jo čimprej popelje pred oltar oz. na magistrat, saj obstaja nevarnost, da se mu utegne v zadnjem trenutku, torej tik pred poroko, izmuzniti. Primerne partnerke so rojene v znaku Vodnarja, Leva, Dvojčkov, Ovna in Tehtnice, hudo pa ga utegne zasukati tudi kakšna iz znamenja Rib, vendar opozarjamo, da bo s tisto poleg več ljubezni tudi več problemov.

PROGNOZA ZA LETOŠNJE LETO

Položaj vladarja Strelca Jupitra bo zelo ugoden vse od sredine maja naprej s povečanim vplivom maja in junija in potem spet od oktobra do februarja. Zaradi povečane samoiniciativnosti in tako telesne kot duhovne ekspanzivnosti bo v tem času uresničil premnoge načrte v zvezi s športom, ljubeznijo in predvsem potovanji v tujino. Če se nek popolnoma nepričakovan vir dohodkov ni pojavil že marca, se bo to zgodilo letos poleti. V ljubezni zvestoba, čeprav je pred vrati nek prehodni preprič, ki se lahko realizira tudi na področju prijateljstva. Opozarjamo na tekoči teden. Zelo intenziven bo tretji teden avgusta (od 16. do 22.), potem pa se bodo do konca avgusta vznemirljivi in nepričakovani dogodki vrstili na tekočem traku.

PRIPIS UREDNIŠTVA:

Klient se strinja z objavo.

EMA KURENT

Zveza socialistične mladine Slovenije
UNIVERZITETNA KONFERENCA LJUBLJANA
P R E D S E D S T V O
LJUBLJANA, Kersnikova 4

Predsedstvu RK SZDL Slovenije
Univerzitetnemu svetu UEK
Rektoratu UEK
Kadrovski komisiji UEK
Rektoratu Univerze v Mariboru

Spoštovani!

Predpostavljamo, da ste vsaj preko sredstev javnega obveščanja seznanjeni z novostmi, ki so bile v Univerzitetni organizaciji ZSMS Ljubljana uvedene ob volitvah predsedstva njene konference. Na programsko - volilni seji Univerzitetne konference ZSMS, ki je potekala 15. aprila letos v Ljubljani, so bili novi člani predsedstva UK ZSMS izvoljeni na podlagi delegatom UK ZSMS predloženega predloga programa dela UK ZSMS. S predlogi programov dela UK ZSMS sta na že omenjeni seji po javni razpravi nastopili dve skupini kandidatov za člane predsedstva UK ZSMS. Delegati UK ZSMS so izbrali tisti predlog programa dela UK ZSMS za program dela UK ZSMS, za katerega so menili, da je boljši, primernejši, bolj atraktiven ... Hkrati z izbiro predloga programa dela so delegati izvolili tudi skupino kandidatov, ki je program dela pripravila, za člane predsedstva UK ZSMS.

Študentje smo takšne programske volitve, ki naj bi postale stalna volilna praksa UK ZSMS Ljubljana, izvedli zato, ker smo prepričani, da lahko študentsko organizacijo na univerzi uspešno vodijo samo ljudje, ki imajo jasne poglede na vlogo in položaj UO ZSMS znotraj univerzitetnih okvirjev in v družbi nasploh. Kandidati za vodstvo organizacije morajo imeti tudi že pred prevzemom mandata izoblikovana jasna stališča do posameznih in konkretnih vprašanj, s katerimi se med svojim delom srečujeta UK ZSMS in njeno predsedstvo. Že pred prevzemom mandata morajo predstaviti svoje metode dela in poti, po katerih bi svoj predlog programa dela realizirali (če bi ga UK ZSMS sprejela).

Toda s tem dopisom se ne obračamo na vas samo zato, da bi vas seznanili z volilnimi postopki, ki smo jih izvedli v naši organizaciji. Na 1. redni seji predsedstva UK ZSMS, ki je bila 6. maja 1987, smo - ko smo razpravljali o volitvah oz. imenovanju rektorja Univerze Edvarda Kardelja - sprejeli dva sklepa. V tem delu dopisa vas obveščamo o prvem.

Sklep 1: Predsedstvo UK ZSMS predlaga vsem organom in organizacijam, ki vodijo volilne postopke za izvolitev oz. imenovanje rektorja Univerze Edvarda Kardelja, da se zavzamejo za to, da bi rektorja UEK imenovali tudi na osnovi njegovega predloga programa dela. Predloge programov dela morajo pripraviti vsi evidentirani kandidati za rektorja UEK.

Kako utemeljujemo to naše stališče (sklep)?

Funkcijo rektorja univerze je potrebno okrepiti. Rektor ne sme opravljati predvsem reprezentativnih ali protokolarnih funkcij, ampak mora kot najvišji individualni poslovodni organ univerze voditi in koordinirati vse aktivnosti, ki potekajo na univerzitetnem nivoju in ki so bistvene za univerzo kot koherentno, enotno skupnost vseh njenih članic.

Toda rektor Univerze Edvarda Kardelja v novem mandatnem obdobju se pri svojem delu ne bo srečeval samo z "običajnimi" vprašanji. To bo rektor - upamo, da se tega vsi zavedamo, tudi ali predvsem že evidentirani kandidati - ki bo na svojih ramenih nosil bržčas največje breme obetajoče se reforme univerze. Hoteli to priznati ali ne, toda reforma univerze se pričinja z izvolitvijo rektorja. Imenovanje rektorja (konkretnega imena, konkretne osebe) nam bo že povedalo kako in v kateri smeri bo reforma tekla, kako globoko bo segla. Zato se pri tako pomembnem vprašanju kot je vprašanje novega rektorja UEK nihče od vas, ki vam je ta dopis naslovljen, ne sme držati ob strani. Še najmanj homo stali ob strani študentje. Rezultate reforme bomo občutili tudi ali predvsem mi. Ugotavljati moramo, da kljub vsemu besedičenju o reformi univerze, organi in organizacije, ki naj bi reformo požegnali, jo vodili in izpeljali do konca, niso še prav ničesar rekli o tem, kako naj bi reforma tekla, kaj naj bi zaobjela in kaj se od nje pričakuje.

Zgolj poudarjanje nujnosti prehoda v informacijsko družbo, poudarjanje vloge znanja ali napovedovanje bližajočega se 21. stoletja, v katerem se bo moral način produkcije korenito spremeniti, ne zadoščajo za izpeljavo reforme univerze. To so samo širši okvirji, znotraj katerih naj bi se reformirala tudi univerza, toda med reformo univerze si bo morala univerza nekaj povedati tudi o sebi. Kje je in kaj ona sama spleh hoče? Kako vidi svoj položaj v družbi? Ali bo producirala strokovnjake, izobražence ali diplome?

To so vprašanja, na katera morajo najprej odgovoriti današnji evidentirani kandidati za rektorja UEK. Na njih ne more odgovoriti noben življenjepis, nobena, še tako briljantno sestavljena utemeljitev vsake posamezne kandidature, jih ne more razrešiti. Tudi predlogi programov dela rektorja univerze sami vsaj v tem trenutku še ne bodo ničesar rešili. Danes, ko odločamo o novem rektorju univerze, moramo imeti pred seboj predvsem njihovo orientacijsko naravo pri imenovanju rektorja, jutri, ko bo rektor pričel svoj program dela uresničevati, pa bo prav ta program dela pomenil podlago za preverjanje kvalitete njegovega dela in ugotavljanje njegove odgovornosti.

Ugotavljamo tudi, da je trenutno tako med različnimi krogi v družbi kot tudi na univerzi prisoten navidezen konsenz o nujnosti reforme univerze in o poteh, po katerih bi naj tekla. Pomisleki, ali reformo izpeljati predvsem z normativno - pravno akcijo ali pa jo voditi z drugimi mehanizmi, ki bodo manj računali s čudežno močjo dobrih zakonov, še niso bili javno izrečeni, je pa res, da obstajajo. Menimo, da je potrebno že v pripravah na reformo doseči polarizacijo in kristalizacijo vseh družbenih sil, ki bodo tako ali drugače sodelovale v procesu reforme. Samo tako se bo mogoče izogniti upravičenim, toda zavirajočim dilemam, ki so se pri reformi srednjega šolstva pričele pojavljati takrat, ko je reformatorski stroj že stekel in ga ni bilo več mogoče ustaviti. Prepričani smo, da si najbrž nihče od nas ne želi še ene "zavožene" reforme. Razločevanje akterjev reforme in njihovih ciljev pa je mogoče doseči že v razpravi o predloženih predlogih programov dela evidentiranih kandidatov za rektorja.

Sklep 2: Predsedstvo univerzitetne konference ZSMS Ljubljana nasprotuje vsakršnemu izbiranju rektorja, utemeljeno ali opravi-

čeno z uporabo tega ali onega "ključa". Edini "ključ" za izbiro rektorja so znanje, strokovnost in kvalificiranost kandidata (kandidatov.)

Nobeni družbeno določeni kriteriji in merila, ki naj bi jih izpolnjeval kandidat za rektorja, ne govorijo o imenovanju rektorja na podlagi tega ali onega "ključa". Postopek za izvolitev oz. imenovanje rektorja mora teči javno. Javnost dela pa izključuje vse neformalne dogovore različnih "koordinacij", ki zahtevajo, da se pri odločanju o novem rektorju spoštuje tradicija (?), po kateri naj bi se na rektorskem položaju izmenjavali predstavniki družboslovnih, naravoslovnih ali tehničnih fakultet, višjih šol oz. umetniških akademij. Ugotavljamo, da se vsaj pri zadnjih dveh rektorjih UEK ta t.i. tradicija ni upoštevala (tov. FABinc je prihajal z Ekonomske fakultete, tov. Kristan pa s Pravne fakultete). Takšen "ključ" pomeni odkrit izraz nezaupanja v rektorsko funkcijo, računa s pristranskostjo in večjo ali manjšo naklonjenostjo rektorja posameznim področjem univerzitetnega izobraževanja in dela ter že v predvolilnih postopkih ustvarja navijaško vzdušje. Zahtevamo, da se pri imenovanju rektorja dosledno upoštevajo vsa demokratična načela! Zahtevamo, da se kot edini ključ za izbiro rektorja uporabljajo znanje, strokovnost, kvalificiranost in sprejemljivost (programi dela!) kandidata iz vrst visokošolskih učiteljev!

Prosimo, da naše pripombe proučite in nas obvestite o svojih stališčih.

Za akademske odnose!

Predsedstvo UK ZSMS Ljubljana

RELATIVNA AVTONOMNOST INFORMACIJ

Osnovne funkcije množičnih medijev kot enega izmed ideoloških aparatov države so: informacijska, komentatorska (sporočanje mnenj), socializacija (usmeritev na podlagi določenih vrednot), zabava in sprostitelj. Z informacijskim sistemom si družba zagotavlja svoj obstoj in integracijo, saj s svojimi informacijskimi kanali povezuje vse ostale podsisteme: politiko, kulturo, ekonomijo, gospodarstvo in znanost. Avtonomnost informacijskega sistema in s tem množičnih medijev je relativna zaradi njihove vraščenosti v družbeni sistem: politično in ekonomsko so od njega odvisni. Zato je od socializacijske funkcije množičnih medijev do manipulatorske funkcije, ko so množični mediji le transmisija političnega in ideološkega sistema, le majhen korak.

Marton in Lazarsfeld (France Vreg: Družbeno komuniciranje, str. 63) sta funkcije množičnih medijev glede na družbeni sistem strnila v tri:

1. Funkcija podeljevanja statusa. Množični mediji podeljujejo status problemom, osebam in organizacijam in uveljavljajo določeno hierarhijo pri objavljanju informacij. Na ta način podeljujejo ugled, avtoriteto in vpliv le določenim osebam, organizacijam in gibanjem, ter jim s tem določajo status v družbi. Funkcija podeljevanja statusa je močno povezana s celotno državno politiko in njeno ideologijo.

2. Funkcija vsiljevanja družbenih norm. Z vsiljevanjem družbenih norm posameznikom in skupinam množični mediji predvsem zmanjšujejo prepad med zasebnim in javnim vedenjem in moralo. Množični mediji naj bi imeli možnost razgaljanja dogodkov, ki niso v skladu z moralo in, če parafraziram znano Marxovo misel; vladajoča morala je morala vladajočega razreda.

3. Mamilna disfunkcija. Gre za lastnost množičnih medijev, ki vzpodbujajo recipiente k pasivnemu spremljanju vsebine množičnih medijev.

Mediji sicer podajajo številne alternative za rešitev problemov, kar daje gledalcu/poslušalcu občutek, da je z odločitvijo za določeno alternativo že pripomogel k rešitvi družbene problematike. Zveze med vedeti za problem in storiti kaj za njegovo rešitev je zabrisana. Ali z Enczsenbergerjevimi besedami: »Neprikrita skrivnost elektronskih medijev je njihov odločilni politični moment, ki je bil vse do danes neupoštevana, je njihova mobilizacijska moč. Tisti, ki v množici vidi le predmet politike, jih ne more mobilizirati, tj. razgibati. Hoče le razpolagati z njimi, jih pošiljati sem ter tja kot paket. Ampak paket ni gibljiv – le suvajo ga sem in tja. Marši,

prarade in kolone delajo ljudi negibne; v isto shemo spada tudi propaganda, ki hromi njihovo samostojnost, namesto, da bi jo sproščala, in vodi v depolitizacijo. (Nemačka izmedju ostalog, str. 99)

Vse funkcije množičnih medijev se trdno povezujejo s funkcijo socializacije, s procesom vključevanja posameznika v družbeno okolje. Množični mediji lahko vključujejo posameznika z utrjevanjem že utrjenih družbenih vrednot v obstoječe družbene odnose (morfostaza), ali pa spreminjajo prejšnji sistem vrednot in osvajajo nove ter tako oblikujejo zavest aktivnih posameznikov (morfogeneza). V prvem primeru gre lahko za pretanjen mehanizem manipulacije.

Kakšna je razlika med manipulacijo in socializacijo?

»Tisti, ki socializira, kaže na alternative, tisti, ki manipulira, hoče alternative eliminirati.

Tisti, ki socializira, poizkuša druge naučiti, kako vse lahko mislijo, verjamejo, delajo in vrednotijo, navaja jih na to, da sumijo v stvari, ki niso videti sumljive, uveljavlja odnos vzajemnega učenja, razvija možnosti in potrebe drugih ljudi... Z eno besedo: tisti, ki socializira, razvija sposobnosti za samostojno mišljenje in pripravlja ljudi za ustvarjanje in razvijanje lastnih možnosti. Medtem ko manipulator dela ljudi nesamostojne in odvisne, ker hoče, da mislijo tako kot on in da ne poudimijo v dvomljive stvari. Namesto idej nudi ideologijo, namesto spoznanj prenaša verovanja, namesto vzajemnega učenja vzpostavljajo odnos moči in namesto da bi razvijal okus in potrebe ljudi, jih eksploataira.

»Tistemu, ki socializira, je cilj, da drugi spoznajo bistvene stvari o neki zadevi, tistemu, ki manipulira, je cilj, da drugi verjamejo, da je to, kar on govori o neki zadevi, bistveno in da delajo to, kar on misli, da je za njih dobro.« (Djuro Šušnjič: Ribari ljudskih duš, str. 24–25)

Kot primer manipulativnega odnosa do informativne funkcije množičnih medijev, navajam izjavo Ane Barbič: »Informiranje ima v vsakem družbenem sistemu, posebej še v samoupravnem, dve osnovni funkciji: prva je v tem, da neposredno pripravljajo ljudi na konkretne (družbene) akcije... Poleg te neposredne in na neki način kratkoročne vloge pa informacije opravljajo še drugo funkcijo, ki jo v najširšem pomenu besede lahko pojmemo kot oblikovanje družbene zavesti. Konkretno to pomeni vzgajanje ljudi v osveščene članke določene družbene skupnosti, v lojalne državljane, ki so pripravljani in sposobni delovati v smeri uresničevanja splošnih družbenih ciljev.« (Komunikacijsko vedenje in družbenopolitična naravnost, str. 41)

Torej, ne gre za vzgojo ljudi, ki bi oblikovali družbene cilje, ampak za vzgojo vernih izpolnjevalcev že določenih ciljev. Ti

»splošni družbeni cilji« tvorijo nekakšno »resnično objektivnost«, ki naj ne bi bili poškodovani z intervencijo posameznika, ampak podkrepljeni. Kar pravi Dimitrij Rupel v zvezi z Lucacsevo »teorijo odraza«, velja tudi za omenjeni način pojmovanja informativno-vzgojne funkcije množičnih medijev: »Pri odražanju resničnosti je sicer potreben subjektivni izbor, toda ta izbor naj ne bi prihajal iz samostojnega gledišča, ampak bi moral biti sam podrejen, vnaprej določen itd. Subjekt naj ne bi bil živ organizem, ampak naj bi bil izvajalec takšne ali drugačne zapovedi. Imel naj ne bi svojih življenjskih interesov, ampak naj bi zasledoval, zastopal sebi predpostavljene (objektivne) interese.« (Nova revija, št. 15–16, Vsakdanja resničnost in umetniška resničnost, str. 1653)

Toda v heterogeni družbi, kjer ne obstajajo enotni interesi in enotno javno mnenje, manipulator lahko to spretno naredi. Če ne more spremeniti stvarnosti, lahko spremeni njeno percepcijo.

Pri samovoljnem konstituiranju družbene realnosti je nadvse pomembno, kdo razpolaga s sredstvi množičnega obveščanja in kdo selekcionira informacije. Monopol nad informacijami je močan izvor družbene moči in kreator »objektivne stvarnosti«. Dokler prihajajo informacije iz enega centra, so zmanjšane možnosti idejnih, ideoloških in družbenih konfliktov; v kolikor pa je monopol razbit in vrviyo informacije iz več neodvisnih centrov, pa je možnost konfliktov, napezosti, dezorganizacije in protislovij vse večja.

(Ne)moč medijev

Manipulacija množičnih medijev ni vsemogočna; kajti mediji, ki posredujejo dogodke, stališča in informacije, ne učinkujejo na recipienta kot »injekcijska igla«. Po teoriji selektivne ekspozicije, recipienti izbirajo vrednote, ki so v skladu z njihovimi vrednotami. Poleg tega različni recipienti interpretirajo isto sporočilo različno in ga predelajo tako, da ustreza že obstoječemu sistemu vrednot in stališč. Skratka, nemogoče je, da bi vsi posamezniki in skupine enako sprejeli eno samo ideologijo, ko pa je njihov objektivni položaj, s tem pa tudi njihovi interesi, tako različni. Percepcija, spominjanje in pozabljanje so selektivni.

»Posamezniki po pravilu berejo časopise, ki odgovarjajo njihovi politični orientaciji, gledajo televizijske oddaje, ki odgovarjajo njihovim okusom in vrednotam, poslušajo govore svojih političnih ljubljencev... ljudje so nagnjeni k iskanju in sprejemanju sporočil, ki potrjujejo njihova stališča.« (D. Šušnjič, prav tam, str. 184)

Heterogenost javnosti pa narekuje specifične medije, s specifičnimi vsebinami, za specifično občinstvo.

Radijski programi, namesto, da bi gojili svoje specifičnosti (alternative), težijo k poenotenju v imenu poslušnosti. Hočejo zadovoljiti vse sloje, vse spole, vse letnike, vse interese – za vsakogar nekaj pač, pri tem pa za vsakega posebej – nič. Želja po široki publiki prinaša s seboj iskanje najmanjšega skupnega imenovalca, zato je ta raznovrstnost istočasno sistematizirana in homogenizirana: raznovrstnost po splošnih normah. Težnje biti sprejemljiv, razumljiv vsem, producirajo množično kulturo in model povprečnega bralca/poslušalca. Povzročajo uniformiranje, poenotenje in standardizacijo: v socialističnih deželah pod plaščem politike in ideologije, v kapitalističnih deželah pa v imenu tržišča in potrebe po maksimalnem profitu.

Toda komunikacijska mreža je sestavljena iz osrednjih-vladajočih – najbolj močnih medijev, ki posredujejo vladajočo ideologijo in kulturo in iz alternativnih kanalov pretoka informacij (časopisi, radijske postaje, knjige, plošče, fanzini) – sem nedvomno spada tudi Radio Študent – ko posredujejo predvsem alternativno kulturo, informacije, ki so bile drugje prezrte ali zamolčane, so bolj odprti za novosti in delujejo bolj v smislu socializacije kot manipulacije. Niso zgolj transmisijaska, ne glorificirajo že glorificiranega, temveč so odprta za kritiko, inovacije, nekonformnost in iskanje alternativnih rešitev. V takšnih razmerah se slej ko prej izkaže, da so alternativni kanali komuniciranja koristno dopolnilo vladajočim, najbolj razširjenim in najmočnejšim sredstvom javnega obveščanja, ne pa ena izmed enakovrednih alternativ:

Kar velja za alternativno kulturo, velja tudi za novosti, ki jih alternativni mediji uvajajo: vladajoči mediji novosti, kot so npr. način obravnave določene teme, obravnavanje tabu tem, predvajanje določene glasbe itd. najprej ignorirajo, odklanjajo ali negativno ovrednotijo, dokler jih ne deproblematizirajo in vključijo v svoj program.

Ne gre za drugačnost zaradi »fore«

»Pridem k prijatelju v Ljubljano, vklapim Radio Študent in poslušam štiri ure glasbe, ki mi je blazno všeč in ki je nisem še nikoli slišal. To je alternativa: zvedeti tisto, kar ti drugje prikrivajo. Saj ne gre za to, da ti moral biti drugačen iz »fore«. Gre za to, da imaš možnost izbrati med dvema medijema. Saj prek medija, ki te idoktrinira, ne moreš nikoli izvedeti, da prav to počne s tabo.« (Mladina: Pusti se malo kastrirati in malo ostati živ, 1985, str. 4)

Misel človeka, ki očitno ne živi v Ljubljani in je bil ob prvem srečanju z Radiom Študent šokiran, navajam uvodoma zato, ker je dobra iztočnica za RS; z ene strani opozarja na njegovo posebnost, na možnost izvedeti in slišati tisto, kar je bilo drugje zamolčano; z druge strani pa opozarja na večjo možnost manipulacije s

strani centralnih množičnih medijev obveščanja, v kolikor le-ti nimajo alternative, ki jim služi kot dopolnitev, dodatna informacija, prikaz »še ene« realnosti, ki je ignorirana.

Ustroj RS je bolj tesno povezan z zakonitostmi alternativne kulture kot pa z mehanizmi, ki veljajo za sredstva množičnega obveščanja in njim prilegajočo se množično kulturo, katere prevladujoča značilnost je beg od realnosti in ideološke indoktrinacije.

RS ne nastopa kot zvočna kulisa, katere osnovni cilj je sprostitve in zabava; od poslušalca zahteva več zbranosti in intelektualnega napora. Program RS ne podlega diktatu tržišča, povprečnemu okusu, niti ideološki pravovernosti. In ker RS ne pristaja na status quo, je bil vedno soustvarjalec »Zeitgeista«, mode, glasbenega okusa itd., kot je to na nek način tudi danes.

Že ob prvem zametku kulturne diferenciacije pri nas, kot je bil jazz v povojnem obdobju, naletimo na ideološke diskvalifikacije: »Komunisti so se takrat zavzeli za dober jazz, odklanjali pa so njegove nezdrave izrastke, ki nimajo nobene zveze niti z glasbo niti s plesom.« (Mladina, Franc Šali, priloga Prizma, 1983, št. 11). Pojav rock glasbe v šestdesetih letih, ki se je pojavil v istem času kot kontrakultura, hipijevstvo in študentsko gibanje, je bil bolj množičen, reakcije nanj pa ostrejše. Rocku so očitali, kakor prej jazzu, da je ta glasba in vse, kar se nanjo navezuje, uvoz z Zahoda in kot tak antidržavni in antisamoupravni pojav.

Tudi punk je bil ob svojem nastanku, ob koncu sedemdesetih let, deležen podobnih etiket. To dokazujejo zbrani dokumenti v knjigi Punk pod Slovenci, kjer so se znašli večinoma dokumenti državne in družbene represije, uperjeni proti punku. Zgodovina slovenskega punka je tako zabeležena s teksti, ki se trudijo, da bi ga zanikali, izobčili, osmešili in zatrli. Neafirmativni zapisi o punku so v večini: ne le zato, ker je bil punk izpostavljen raznim pritiskom in konfliktom, temveč tudi zato, ker ima vladajoča ideologija v rokah skoraj vse medije. Mladinska alternativna kultura – od jazza do punka – se ni mogla razvijati skozi institucije države, ustvarila je svoje institucije in svojo publiko. Radio Študent je rezultat alternativne scene v Ljubljani, istočasno pa tudi njen glavni protagonist: skupaj s ŠKUC-FORUMOM tvori določeno institucionalno-organizacijsko osnovo alternativnim dogajanjem.

Po drugi strani pa se RS ni nikoli popolnoma identificiral z neko popularno obliko alternativne kulture, čeprav je bil v času njenega nastanka pomemben sooblikovalec novega življenjskega stila. Prav zato ni mogoče poslušalcev definirati kot posebne interesne skupine, določene s starostnimi ali drugimi parametri. Raziskave RTV Ljubljana 1981 in EPS RS 1982 so pokazale, da je poslušanost RS razporejena med intelektualci in med mladimi, kot dvema najpomembnejšima določiloma stalnih poslušalcev. Tudi RS s svojim delovanjem nenehno poudarja, da mu ne gre za prilaganje neki specifični populaciji, da se ne ukvarja s »specifično študentsko problematiko«, temveč z načinom, kako se le-ta vključuje v celoto družbenih razmerij. Na ta način je RS dosegel, da se je v svojih osemnajstih letih

obstoja, oblikoval v močno in v nekem smislu samostojno institucijo, za katero ni neprestane bojzani, da se bo vsak hip sesula. Njegovo kontinuirano pojavljanje v sferi javnega obveščanja, kulturne in teoretske produkcije je nedvomno pripomoglo k pluralizaciji javnosti v slovenskem prostoru.

Namesto ožjih in širših informacij – analitičnost

Danes deluje v Sloveniji poleg osrednje radijske postaje (Radio Ljubljana) in dveh regionalnih radijskih postaj (Radio Maribor in Radio Koper) še sedemnajst lokalnih radijskih postaj. Med njimi je tudi Radio Študent. Večina jih je nastala v burnem razvoju radiodifuzne mreže v Sloveniji med leti 1965 in 1972.

Milan Merčun navaja kot glavni dejavnik, ki je pripomogel k tako hitremu razvoju lokalne radiodifuzije pri nas, sam sistem družbene ureditve, ki temelji na samoupravljanju.

»Funkcija lokalnega radija je predvsem hitro in učinkovito posredovanje informacij, ki so potrebne za krajevno samoupravo. Lokalna informacija in lokalno obveščanje sta jedri lokalnega radia. Fenomen lokalnega radia ni nikakršna jugoslovanska posebnost, saj ga poznajo tako na Zahodu kot na Zahodu: kar je za lokalno radiodifuzijo v Jugoslaviji zanimivo, je doslednost lokalnosti lokalnega radia.« (M. Merčun: Lokalni radiodifuzija, str. 36)

Po tej logiki služijo lokalni radijski programi s svojimi lokalistično obarvanimi informacijami kot dopolnilo osrednjim programom (I., II., III. program Radio Ljubljana), ki se potemtakem ukvarjajo z vprašanji, pomembnimi za »širšo družbeno skupnost« – v našem primeru z vprašanji, ki so pomembna za celo Slovenijo. Pri takšni delitvi dela, ki temelji na lokalnosti in univerzalnosti informacij, je nujna in tudi zagotovljena določena skladnost med osrednjimi in lokalnimi radijskimi postajami v Sloveniji.

»Dosedanje izkušnje kažejo, da je najučinkovitejša in najskladnejša metoda, po kateri lokalni radijski programi oddajajo v strnjem enournem ali dvehurnem bloku med najpomembnejšimi informativnimi oddajami osrednjih radijskih programov. S tako rešitvijo je zavarovan interes poslušalca po splošnih informacijah in hkrati tudi dana možnost za lokalno informacijo in lokalni radijski program. Če pa lokalni radio v času, ko ne oddaja svojega programa, prenaša enega izmed osrednjih radijskih programov, je kombinacija programskih možnosti za poslušalca blizu idealni.« (M. Merčun: prav tam, str. 45)

Ta možnost je »idealna« predvsem zato, ker pridejo do poslušalcev lokalne in »širše« informacije, ne da bi iskal postaje po skali in izbiral med programi. Prepoved oddajanja lokalnih radijskih programov v času, ko je na sporedu osrednja informativna oddaja ljubljanskega radia, je mogoče umestna v primeru, ko se lokalni radio ukvarja samo z lokalnimi problemi. Poslušalci imajo možnost, da poslušajo obe, če to želijo. Za Radio Študent, ki se kljub lokalnemu značaju ne posveča lokalnemu, samoupravno-mobilizatorskemu

RADIO ŠTUDENT

TORTA, KI JO JE PREDSEDSTVO UK ZSMS POSLALO RADIU ŠTUDENT V ČAST NJEGOVE POLNOLETNOSTI. NAJVEČ STA POJEDLI VESNA TRŽAN IN DARINKA PEK. IGOR VIDMAR IN TADEJ ZUPANČIČ STA RAJŠI GLEDALA PRENOS TEKMOVANJA ZA POPEVKO EVROVIZIJE

POJAVIL SE JE TUDI JOŽE ŠKOLJČ, KANDIDAT ZA PREDSEDNIKA JUGOSLOVANSKE MLADINE IN ZAČEL S SVOJO PREDVOLILNO KAMPANJO. MOJMIR OCVRK JE OB TEM IZJAVIL: JAZ SEM MOJČ, ZMAGAL PA BO MOJ PRIJATELJ ŠKOLJČ.

obveščanju v smislu, kot ga interpretira Milan Merčun, pa to ne velja. Radio Študent se izmika normam in ne pristaja na program, ki bi ga oblikoval iz geografskih izhodišč. Njegova izhodišča so generacijska: kar je pomembno za celotno družbo, je pomembno tudi za mlado generacijo, in zato področje informiranja ni le mladina, temveč celotna družba. Ali kot piše v Aktu o ustanovitelskih razmerjih med UK ZSMS Ljubljana in DO RŠ:

»Mladinskih interesov« se RŠ ne loteva ločeno in jih ne vrednoti različno od interesov širše družbe. Prizadevanja te vrste so sama v sebi protisloven proces in ker smo vanj neposredno vpleteni, to pomeni nenehno opredeljevanje, ki pa postane ideološko v smislu izkrivljene zavesti, brž

ko ga ne spremlja analitičnost in refleksija lastnega položaja in početja.«

RŠ torej ne pristaja na parcialnost v smislu lokalnosti ali mladinskosti, zato je njegov odnos do osrednje radijske postaje drugačen, kot je odnos med osrednjo radijsko postajo in drugimi lokalnimi slovenskimi radijskimi postajami. RŠ je dodatni informator, ko obvešča o dogajanjih, ki so bila drugje prezrta ali zamolčana, hkrati pa tudi kot alternativni medij, ko komentira že komentirano. RŠ postavlja osrednje informacije pod vprašaj, jih preverja, po svoje interpretira, dodajo svoja mnenja itd.

Če ponovim za Mertonom in Lazarsfeldom, ki označujeta kot najpomembnejši funkciji množičnih medijev podeljevanje

statusa problemom, osebam, organizacijam in gibanjem ter funkcijo vsiljevanja družbenih norm, potem RŠ podeljuje status drugim problemom, drugim osebam in drugim organizacijam in »vsiljuje« drugačne družbene norme kot osrednje in lokalne radijske postaje v Sloveniji.

Radio Študent je alternativen osrednjim in lokalnim radijskim postajam, je specifičen po svoji vsebini in po afirmiranju novih pristopov v obravnavanju te vsebine.

Korenine specifičnosti RŠ in njegove alternativnosti segajo v obdobje njegovega nastanka, v obdobje študentskega gibanja med leti 1968 in 1972. O tem pa drugič.

NELA MALEČKAR

PRAVILNO DIHANJE

Pogovor z Matjažem Albrehtom, ex napovedovalcem RŠ, junij 1985

● **Kako in kdaj si začel delati na RŠ?**

Delati sem začel jeseni 1976, ko sem spoznal Marjana Paternostra. Rekel mi je naj pridem na RŠ, da se bova kaj zmenila. Jaz sem res prišel, on me je pa kar posadil v studio, rekel, evo tukaj je Matjaž A. in me nekaj vprašal, jaz pa sem ga gledal kot bebec. Za spikerja sem bil sprejet mimo prve avdicije. Takrat je bil vodja spikerjev Dušan Rogelj in od novincev je zahteval, da znajo pravilno dihat, pet, da napišejo neka svoja razmišljanja... in če danes razmišljam o tem, je bilo to zelo dobro in pametno početje. Pametno zato, ker je bila glavna napaka RŠ, da so bili spikerji zase, tehniki zase, novinarji zase, pa ne v človeških odnosih, ampak po naravi dela. V bistvu smo vsi znali vse na neki način, vendar pa smo to premalo izkoriščali. Velikokrat je bilo pomanjkanje novinarjev in programskih delavcev: nastajale so velike luknje v programu, kar bi lahko premostili, če bi znali izrabiti svoje potencialne.

● **Saj napovedovalci na RŠ niste nikoli samo hladno brali tujih tekstov, ampak je bila vedno prisotna tudi osebna nota, domišljija.**

Ja, ja, seveda, v povezovanju. Ampak takrat je bilo tako, da sta bila veliki vzor Damjan Ovsec in Marjan Paternoster, onadva sta bila »glavna« in svojevrstna, njima sploh nihče ni mogel biti podoben. Humor, ki sta se ga šla onadva, mi mogoče niti ni toliko blizu, zato sem poskušal to delati na drugačen način.

● **Cez nekaj časa pa si se ti prebil na vrh?**

Za Rogljem je bila vodja spikerjev Neva Zajc, potem pa jaz. Danes mi je malo žal, da nismo v tistem času bolj delali kot novinarji, ker bi imeli kaj delati. Samo kaj, ko je bilo toliko dela na svojem področju, še za študij je zmanjkovalo časa...

● **Koliko si si kot napovedovalec na RŠ lahko privoščil improviziranja in koliko si se moral podrediti, se držati programske orientacije?**

Ce danes pogledam s te pozicije, kjer sem zdaj (napovedovalec in novinar na Radiu Glas Ljubljana), potem sem si na RŠ lahko privoščil skoraj vse. Konec koncev smo večkrat služili za primerjavo Radiu Ljubljana, kako naj bi bil sproščen, spraševali so nas, kako kaj naredimo in podobno. Spomnim se, da me je neka novinarka iz Radia Ljubljana prosila, naj nekdo mladinsko oddajo napovem in odpovem na naš, študentski način. Jaz nisem vedel, kakšen je ta naš način. Izkazalo

se je, da je naš način, način tistega hipa, ni nekaj pripravljenega, ampak je način odličnega sodelovanja s tehnikom in organizatorjem programa: če tega ni, potem tudi ni tega načina, kar se je izkazalo ob mojem sodelovanju z drugimi radijskimi postajami. Mi, ki smo prišli iz RŠ in smo želeli tak način sodelovanja, ne pa ignorance, so nas vsi debelo gledali. To je bil vic tega radia, se mi zdi. Seveda je bilo to ad hoc sodelovanje povezano s klimo in okoljem, v katerem se je to dogajalo.

● **Neke meje verjetno so: se spomniš, kakšne intervencije urednikov, glavnega urednika ali kakšne druge instance, ki je reagirala na program?**

Primer Fištravca. Potem so bile take malenkosti; v času, ko je bil Tito v Kliničnem centru, sem rekel: sporočamo vam žalostno vest, da... je na sporedu Tolpa bumov. To je bila klima, ki je že narekovala naslednji korak, ki pa je bil tudi zadnji. To so nekako vsi ugotavljali, da so neka sinusna nihanja, da so časi, ko se nič ne dogaja, potem se »držnost« stopnjuje, vedno bolj »korajža velja«, potem sledi majhna pizdarija, pa druga... dokler ne počne. Med manjšimi prekrški je bilo tudi moje povezovanje programa na božični večer. Vsi radiji niso do nedavna božiča niti omenjali, zdaj vsaj rečejo: ob božičnih praznikih bo na mejah naval, takrat pa niti tega ni bilo; polne pa so bile vse cerkve ob polnoči, v Ljubljani je vladala prava evforija in mi smo hoteli opozoriti na to, da božič obstaja. Vrtel sem božične pesmi in jih komentiral, mimo študentskega naselja se je slučajno peljal Jure Pengov, ki je poslušal RŠ in prišel v studio, češ, da spoštuj RŠ, ampak kaj takega! Zaljubljenje verskih čustev naroda in tako dalje.

Res pa je, da se je na RŠ v vsakem trenutku kdo odpravil iz radia; nekaj je napisal, rekel, pa je moral iti. Fenomen te institucije se je ohranjal za vsako ceno v duhu neke skojevske variante, samozrtvovanja... in to so vedno poudarjali tisti, ki niso bili v igri.

● **In kakšen je bil tvoj zadnji korak, po katerem si zapustil RŠ?**

Za zvečer, ko sem bil dežuren spiker, sem pripravil novinarski prispevek, komentar k nejasni novici o dogajanju na Kosovu in glasbeno opremo. Najprej je reagiral Uroš Mahkovec, ki je bil takrat glavni urednik RŠ. Priletel je na RŠ in me prekinil. To je zanimivo, da je skoraj vedno reagiral nekdo z radia in se zamislil, ali je to tisti limit, do katerega lahko gremo, ali smo šli že čez in ponavadi je ugotovil, da smo šli čez (razen v primeru Staneta Sušnika, ko niso nič razmišljali, ampak so drugi dan policaji kar prišli). No, potem je zasedalo uredništvo in OO ZK RŠ, kjer so sklenili, da me za nekaj časa suspendirajo, da ne bi smel delati pred mikrofonom. Vendar je prišla direktiva, da me je treba spraviti z radia. Pome so prišli domov civilisti in me odpeljali na zasliševanje na

Prešernovo (postaja milice), zahtevali so tekst, spraševali so me, kaj sem hotel, s kom sem povezan, kaj sem mislil s punk glasbo, ki sem jo dal v opremo... Jaz jim v bistvu nisem imel kaj dosti povedati, to je bilo bolj zastraševanje.

Eno je to: vedel sem, da sem naredil napako, ker nisem spoštoval pravilnika in uredniku vnaprej povedal, da bom imel pripravljen novinarski prispevek. Napisal sem ga ad hoc, tisti popoldan, na podlagi časopisnih informacij. Jasno, takrat javno mnenje še ni bilo takšno, da je treba odpreti informacije o Kosovu, temu se je pridruževala še skrb U. Mahkovca in ostalih, češ kaj bo z njimi, kaj bo z radijem itd. Kaznovali so me, ker nisem spoštoval notranjih predpisov, od zunaj so postopek ustavili in pričakovati je bilo, da se bo stvar normalizirala. Toda ne, očitno so na RŠ hoteli, da se to uredi.

● **Rekel si javno mnenje. Kdo pa je takrat odločal, kaj in koliko naj se piše o Kosovu? »Javno mnenje« si je zagotovo želelo več in bolj celovitih informacij?**

Dobro, javno mnenje v smislu tistih par ljudi, ki sedijo po raznih organizacijah in ki je dirigiralo dol v bazo; kako je treba pisati o tem. Ne dolgo po tem mojem »eksesu« je dnevno časopisje pisalo o Kosovu na podoben način, kot sem to naredil jaz.

● **Katere so bile in so mogoče še tabu teme?**

Cerkev, Kosovo, Tito, Partija, parada, vojska pa absolutno, na ta način, kot jo obravnava Janez Janša.

● **Kaj bi rekel, v čem se RŠ razlikuje na primer od Radia Ljubljana?**

Ce bi kdo naročil, naj se kje drugje naredi takšno oddajo, kot je na RŠ, se to ne da, ker gre na RŠ za celo klimo, za cel proces dela. To je res frapantno, ko po izkušnjah na RŠ doživiš sodelovanje s tehnično službo na RTV; »regler« se potegne gor, ko se ga slučajno zagleda. To, da kaj »pade«, kot smo rekli na RŠ, to je pogurntavščina, ki se jo uporabljamo samo na RŠ in nikjer drugje. Seveda so imeli tehniki marsikaj pripravljeno; razne efekte, samoreklamiranje in so čakali pravi trenutek, da so spustili efekt, ki je bil res učinkovit. To se drugje ne dogaja.

● **A ni tako, da se novotarije z RŠ počasi prenašajo na druge medije, npr. Radio Glas Ljubljane, kjer vas je zaposlenih deset bivših sodelavcev RŠ?**

Mi bi radi, da bi bilo tako. Slišali smo očitke, da smo podaljšana roka RŠ, da smo klika RŠ, tako da ne bi mogel reči, da nas sprejemajo brez zadržkov.

Zame je drugačnost RŠ v profesionalnem, kreativnem odnosu do dela, v tesnem sodelovanju med tehnikom, spikerjem in novinarjem. Tako da, kar ljudje včasih mislijo, da RŠ dela; izražanje, kvantanje, žargon, to po moje ni glavna finta RŠ, niti ni to njegov smisel. Obdelovanje tem, teme same, kolektivno delo – to je Radio Študent!

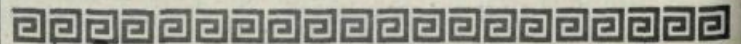
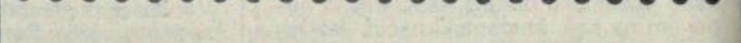
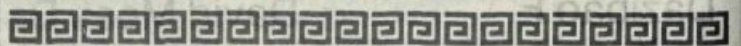
NELA MALEČKAR

POZIVI CK KP SZ OB 1. MAJU**1987**

1. Naj živi 1. maj, mednarodni praznik delavstva!
2. Proletarci vseh dežel, združite se! Naj živi proletarški socialistični internacionalzem!
3. Naj živi marksizem-leninizem, ta večno živi revolucionarni nauk!
4. Naj živi komunistična partija Sovjetske zveze – vodilna in usmerjajoča sila sovjetske družbe!
5. Delavci države Sovjetov, vdahnite življenje planom in sklepom 27. partijskega kongresa!
6. Delavni ljudje Sovjetske zveze! Kar najbolj skrbno se pripravljajte za čimbolj dostojno proslavitev 70. obletnice velikega oktobra!
7. Komunisti! Bodite avantgarda perestrojke! Bodite najbolj aktivni na delovnem mestu in vodilni v inovacijah! Z revolucionarnim vztrajanjem se borite za uresničitev sklepov januarskega plenuma CK KP SZ!
8. Naj živi delavski razred – glavna sila ekonomskega in socialnega razvoja!
9. Naj živi nezlomljiva zveza delavskega razreda, kmetov in ljudske inteligence!
10. Naj živi nerazdružena bratska družba narodov naše mnogonacionalne socialistične domovine!
11. Državljeni ZSSR! Neumorno poglobljajte perestrojko v vseh sferah družbenega življenja! Razširjajte sovjetsko demokracijo in socialistično samoupravljanje!
12. Naj se krepi enotnost partije in ljudstva za neprestan napredek!
13. Delavci Sovjetske zveze! Zvišujte proizvodnjo; naj narašča tempo znanstveno-tehničnega napredka, negujte gospodarski razcvet! Pomnite! To so glavni faktorji socialno-ekonomskega napredka države in rasti ljudskega blagostanja!
14. Delavci ZSSR! Pospešujte izpolnjevanje planov razvitja socialne sfere in realizacijo programov kulture in umetnosti!
15. Slava najbolj prizadevnim na delu; cenjenim mojstrom svojega dela, inovatorjem perestrojke!
16. Sovjetski znanstveniki, konstruktorji, izobraževalci! Povečajte zmožnosti znanstvenih izsledkov! Povečajte svoj prispevek k znanstveno-tehničnemu napredku za socialno-ekonomsko razvijanje države!
17. Delavci države Sovjetov! Razvijajte napredek pri obnovi družbenega življenja, cenite vsako zrno naprednih poskusov – razširjajte in povečajte jih!
18. Delovnemu ljudstvu države! Izpolnite planske naloge drugega leta dvanajste petletke – važne etape v programu pospešenega razvoja!
19. Delavci ZSSR! Okrepite disciplino in organiziranost v vsakem delavnem kolektivu! Obvladujte sodobne metode gospodarstva!
20. Državljeni ZSSR! Povečajte politično aktivnost! Razvijajte javnost dela, kritiko in samokritiko, kar so preizkušena sredstva socialistične demokracije!
21. Naj živijo sovjeti ljudskih poslancev – politična osnova ZSSR in glavni organi socialističnega samoupravljanja ljudstva!
22. Sovjetski sindikat! Aktivno se vključite v perestrojko! Povečajte vlogo socialističnega delovnega tekmovanja, da bi dosegli strogo disciplino pri izpolnjevanju delovnih postavk in visoke kazalce uspeha! Dosledno izpolnjujte interese delavstva!

23. Komsomolci! Mladina! Vdihnite življenje sklepom 20. kongresa Vsezvezne leninske komunistične zveze mladine! Vzemite za svoje revolucionarne, vojne in delavske tradicije komunistične partije in sovjetskega ljudstva! Znanje, prepričanje, delovanje – to je perestrojka!
24. Slava sovjetski ženi, aktivni udeleženci perestrojke; neumorni delavki, ljubeči materi!
25. Veterani partije, vojne in dela! Bodite še naprej v vrstah aktivnih borcev za velike ideale komunizma!
26. Kulturni in umetniški ustvarjalci! Bolj polno opisujte umetniška vprašanja sovjetskih ljudi! Preizkusite izsledke, prihajajoče v procesu perestrojke!
27. Sovjetski vojaki! Skrbno branite mirni razvoj in delo našega ljudstva ter dosežke socializma! Slava junaškim oboroženim silam ZSSR!
28. Delavci Sovjetske zveze! Ohranite miru in varnosti domovine je naloga vsakega izmed nas! Z navdušenjem krenimo v obrambo miru!
29. Bratski pozdrav narodom socialističnih držav! Naj živi socializem, ta mogočna in vitalna sila sodobnosti! Naj se krepi povezovanje socialističnih gospodarstev!
30. Goreč pozdrav narodom držav v razvoju! Naj se krepi solidarnost s pravičnim bojem narodov Azije, Afrike in Latinske Amerike proti imperialistični eksploataciji in tlačanju; za neodvisno in progresivno pot razvoja!
31. Prvomajski pozdrav delavskemu razredu kapitalističnih držav!
32. Plameneči pozdrav komunističnim in delavskim partijam! Naj se krepi razredna solidarnost komunistov vseh dežel v boju za mir, socialni razvoj in socializem!
33. Narodom vseh držav! Neumorno nastopajte za ustavitev oboroževalne tekme in za vzpostavitev sistema mednarodne varnosti!
34. Narodi sveta! Zahtevajte uničenje jedrskih arzenalov in kemičnega orožja! Ne dopustite militarizacije vesolja!
35. Narodi Evrope! Borite se za mir in dobrososedske odnose med državami! Prizadevajte si za likvidacijo raket srednjega dosega in za radikalno skrčenje konvencionalnih oboroženih sil!
36. Narodi azijskih in tihoceanskih držav! Združite sile za uresničevanje mednarodne varnosti in mirnega sožitja na vašem področju!
37. Naj živi leninska zunanja politika Sovjetske zveze – politika miru in varnosti narodov, politika širokega mednarodnega sodelovanja!
38. Naj živi naša domovina – Zveza sovjetskih socialističnih republik!
39. Po leninski smeri 27. kongresa KP SZ – naprej, po poti komunističnih spoznanj in miru!

Iz 25096. številke Pravde prevedel Tomaz
Objavljeno na RS
89,3 in 104,3 MHz UKW

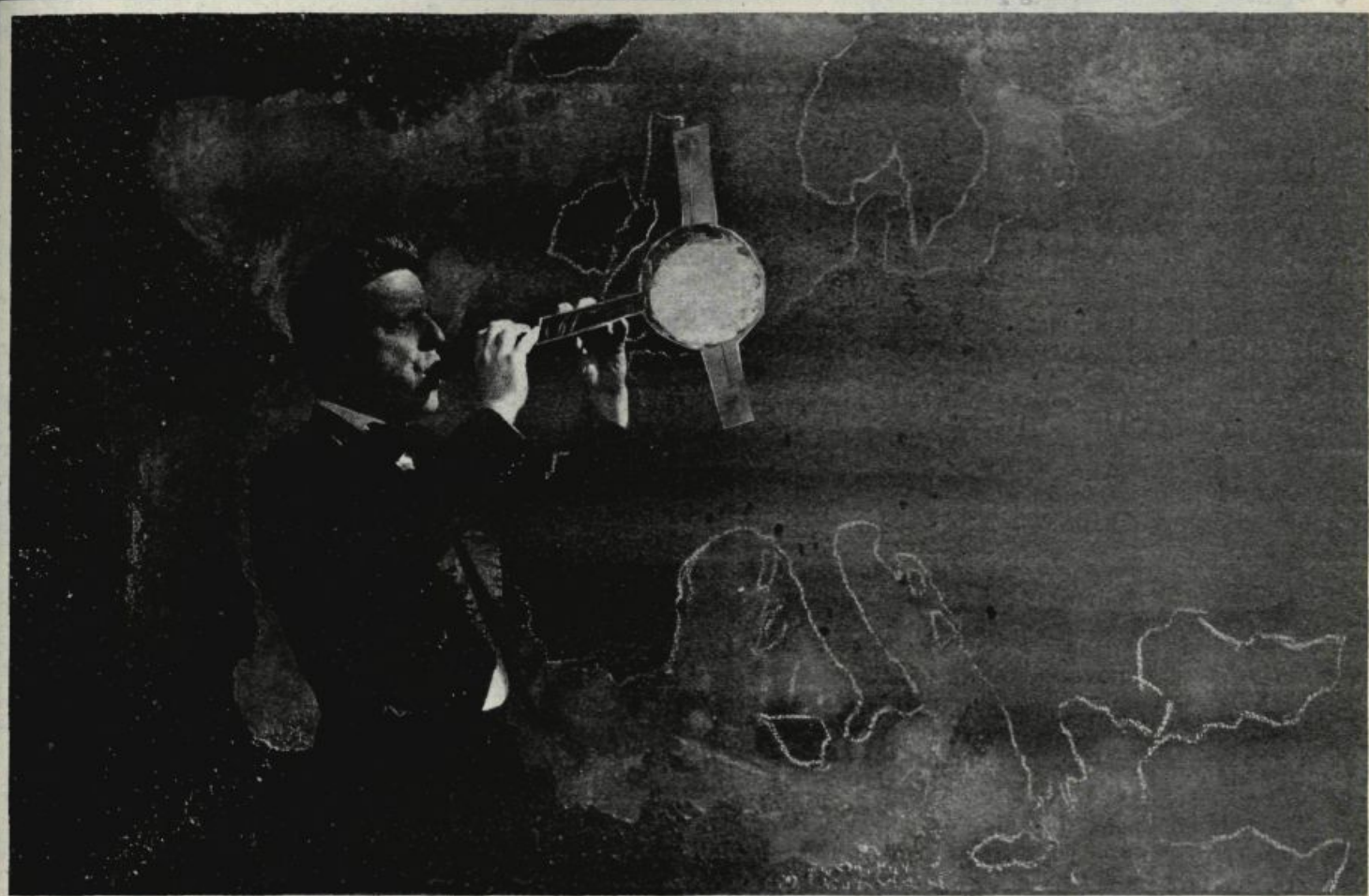

druga godba

f13

DRUGA GODBA 87 od 21. 5. do 30. 5. – KRIŽANKE LJUBLJANA

CIDM – »DRUGA GODBA«, Ljubljana v sodelovanju s:
Festival Ljubljana, ŠKUC – FORUM, RŠ, GMS, RK ZSMS

Bojan Gorišek YU
Godci iz Rezije I
Lado Jakša YU
Dazibao F

Hubback GB – Wales
L. Jordan/M. Izu USA
Elliot Sharp »CARBON« USA
David Moss Dense Band USA

Nawa Ensemble Iran
Urban Sax F
Wondeur Brass CAN
Black Roots GB

Taxi Pata Pata Zaire/GB (Foundation for African Arts)

V SENCI ALP

Današnja Tribuna vam odkriva še eno zamolčano stran našega samoupravnega socializma. Po poročilih, v pogosto napadanem slovenskem mladinskem tisku o političnih zapornikih, vam bomo danes predstavili zavode, kjer bi se naj vršila prevzgoja mladoletnih oseb. V teh prostorih ne srečujemo zarotnikov, ki si žele spremeniti naš družbenopolitični sistem, temveč mlade, ki jih je naš najpopolnejši sistem humanizma napravil za družbeno nesprejemljive. Skriva se jih pred našim pogledom in našo vestjo, s tem da se jih razvrsti v različne skupine v različnih zavodih (po starostnem ključu in po tem, koliko so družbi nevarni) in zapre v našem pogledu skrite prostore.

Teme, ki jo danes pošiljamo v javnost, se nismo lotili na običajen novinarski način, saj bi ta ostal, oziroma obtičal na ravni sočutja ter vzpodbudil razmisleke le v smeri upravičenosti ali neupravičenosti vzgojnih metod samih. Naše razmišljanje pa želi izmeriti idejo zapiranja samo. Misel, da je potrebno ljudi zapirati, ni tako stara, kot se zdi. Še pred nekaj stoletji je bil obseg zapiranja, kot ga srečujemo danes, samo prevelika želja oblastnikov. Danes pa imamo že zelo razpredeno mrežo najrazličnejših zavodov, v katere lahko strpamo vse profile ljudi (za mlajše in starejše mladoletnike, za lažje in težje prestopnike ter nenazadnje za telesno in duševno prizadete...) Moderne družbe – in v tem merilu je tudi naša družba moderna –

neprestano ustvarjajo pogoje za zapiranje in krepijo ustroj, ki naj to zapiranje vrši in kontrolira. V slovenskih zavodih za mladoletne srečamo otroke, ki so na tem mestu, ker nimajo staršev, ali pa njihovi starši svoje funkcije po mnenju socialnega skrbstva ne opravljajo zadovoljivo, srečujemo večje in manjše delikvente, dekleta, ki so tu zaradi prezgodnjih seksualnih stikov, ali pa, ker jih je oče zlorabil in obstaja verjetnost ponovne zlorabe.

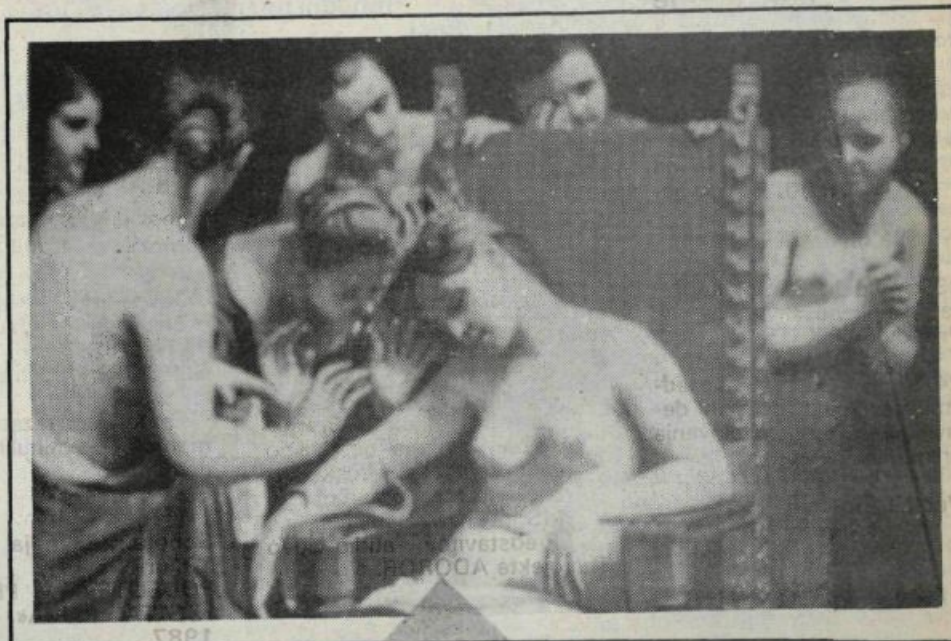
Zapiranje otrok je za vsako družbo boleč dogodek, saj neposredno kaže na nepripravljenost oblasti, da prizna razmere, ki jih sama ustvarja. Zato vsaka družba postopek kaznovanja in zapiranja mladoletnikov skrbno skriva. Oblast nadomesti verige in biče z novimi prevzgojnimi momenti, ki naj dajo kaznovanju preobleko humanizma in družbeno potrebne dejavnosti. Osrednja točka socialis-

tične prevzgoje je vzgajanje za delo, ki poteka v raznovrstnih delavnicah pod geslom **DELU ČAST IN OBLAST (TAKŠNO GESLO SREČAMO, IZPISANO Z VELIKIMI ČRKAMI, V POBOLJŠEVALNEM DOMU RADEČE)**. To geslo nas močno spominja na gesla, izpisana v fašističnih delovnih taboriščih, kjer najpogosteje srečamo modifikacijo – **DELO OSVOBAJA**.

V Celjskem Piskru se mladoletni prestopniki sprehajajo po dvorišču, kjer so med vojno streljali talce, in jedo v jedilnici, ki jo krasi velika slika, ki prikazuje streljanje talcev.

Večina naših mladinskih zavodov je v dotrajanih prostorih, kar kaže na to, da zna naša družba sicer hitro zapirati, ne pa tudi skrbeti za tiste, ki jih zapre.

SILVO ZAPEČNIK

LJUDJE NE ZAPIRAJO...

**»Če hočete ljudi temeljito spre-
meniti, jih postavite v položaj, v ka-
terem bodo odvisni le od vas . . .
odstranite znamenja osebnosti, ob-
lecite jih v uniforme, postržite
jih . . . dajte jim vedeti, da nihče
od njih ni posameznik, da je vsak le
član skupine . . . vzgojiti jih morate
tako, da s seboj prenašajo senten-
ce o zvestobi in disciplini . . . «**

Če se ti prvi hip zazdi, da so misli vzete iz par desetletij starega učbenika o vzgoji otrok v zavodih, pa to vseeno ne drži. Tako so govorili pred kakim letom v dokumentarnem filmu o vojni ljudje, ki so zadolženi za tiste, ki naj bi bili nekoč ubiti, še prej bi pa ubijali, torej so govorili o prevzgoji navadnih ljudi v vojake.

Sodobna načela vzgoje in prevzgoje otrok in mladostnikov z motnjami vedenja in osebnosti (v nadaljevanju MVO), niti zdaleč niso več podobna takim vsebinam, na žalost pa ti fantje in dekleta živijo (morajo živeti) v prostorih, ki sodobne prijeme pravzaprav onemogočajo. Jasno je, da vzgojni zavodi niso nastali le iz globoko humanih nagibov, postali so sredstvo reševanja moralne nelagodnosti družbe, ki čuti, da nikakor ni dovolj pripravljena, da bi se sama angažirala v skrbi in negi za te ljudi. Družba, ki sama producira MVO, jih hoče izločiti, stigmatizirati, s prstom kazati nanje, mora jih videti in nevideti hkrati – tako, da jih strpa v zavode. MVO so tisti, ki nosijo s seboj, v sebi znake razrvane družine in majavih družbenih struktur. Kot nosilci teh simptomov so v domovih predvsem zato, da bi zdrave in »normalne« obvarovali pred okuženjem. Domovi so torej nosilci simptomov celotne družbe. Richard Binder pravi: »Družba lahko skupinsko dinamično sledi procesu tako, da obrne pogled proč od same sebe, nato pa z zgrbančenim čelom skrbno neguje varstvene domove, namesto da bi uredila lastno hišo.« Politična oblast, ki vlada ljudem, dominira prostor, ki ga njeni subjekti zavzemajo, ne dominira pa vzrokov in povodov, ki se srečujejo in prepletajo v tem prostoru; zato od tod prostor deluje sam zase. V proizvedenem prostoru dejstva reproducirajo smisel. Stavba je abstraktni hoteni kolektivni simbol; je ideologija, realizirana v urbani podobi. Družbeni prostor se spremeni, ko se spremenijo družbene potrebe, in ko se te predrugačijo, pride do spremembe v samem prostoru in to narekuje drugačne tipe zgradb. Če je družbeni prostor vsota prisile, odredb in predpisov, dobiva tako normativno-represivno učinkovitost, instrumentalno vezano na cilj svojega obstoja. V primerjavi s to silno močjo učinkovitost ideologij postane smešna. Pri nas vlada analitični duh, ki ga je treba preseči, kajti ta nam narekuje segregacijo – ločevanja družbenih položaj-

jev, pa tudi čisto praktično ločevanje normalnih in drugačnih. Prostor je pač medij za segregacijo, s tem pa se povečajo fizične, psihične in socialne razdalje med različnimi. Nezaželenim se ponudi kot edino mogoč prostor tudi od drugih nezaželen kraj. Nek prostor je bolj ali manj zaželen glede na čas, ki ga porabi prebivalec, da pride do različnih centrov, pomembna je obstoječa sestava prebivalstva, perspektivnost kraja . . . Binderju lahko damo prav, vendar v našem primeru zagotovo ne drži ena stvar – o kaki pretirani skrbi za domove, namenjene MVO, nikakor ne moremo govoriti. Če poškilimo čez domo-

– Dekliško vzgajališče Višnja gora je v graščini, zgrajeni leta 1778.

– Vzgojni zavod Planina je preurejen iz bivše italijanske vojašnice.

– Prevzgojni dom Radeče je v gradu, katerega starosti ni mogoče ugotoviti. Omenja ga že Valvasor.

– Vzgojni zavod Logatec živi v graščini iz začetka XVII. stoletja.

– KPD za mladoletnike in zapori Celje so v Starem piskru.

– Mladinski dom Malči Beličeve v Ljubljani je v stari, neprimerni zgradbi.

– Vzgojni zavod Smlednik ima graščino.

– V Predvoru stoji dobro ohranjena graščina – z MVO.

– Otroci Vzgojnega zavoda Veržej so v prostorih bivšega samostana v gradu.

– Prehodni mladinski dom v Ljubljani

pa je bil zgrajen prav s tem namenom in je tako čudežna izjema. Vsi ostali zavodi so torej v starih, kolikor toliko adaptiranih zgradbah, v glavnem v gradovih. Opravičila za takšno stanje niso sprejemljiva. Vodstva zavodov, vzgojitelji in še kdo izjavljajo, da so stavbe skrajno nefunkcionalne, v vzdrževanje je potrebno vlagati silna sredstva, kar seveda siromaši tudi vzgojni program; električne, vodovodne in ostale napeljave so marsikje zastarele in potrebne generalnega popravila. Domovi so v glavnem v krajih z nizko, slabo socialno strukturo. Mladi iz teh zavodov pa odhajajo v veliki večini v Maribor in Ljubljano. Tako so izpostavljeni konfliktnim vplivom, ki izhajajo iz različnih ekonomskih in socialnih struktur prebivalstva. Uprave vzg. domov navajajo, da jih okolje ne sprejema, povečini jih ljudje odklanjajo, v najboljšem primeru tolerirajo. Zaradi dotrajnosti opreme in nefunkcionalnosti prostorov se tako zgodi, da je v Logatcu topla voda na voljo le enkrat na teden, tuširajo

pa se v prostoru, skupnem za cel zavod. V Višnji gori ima le ena skupina lastni umivalni prostor, za ostalih 50 do 60 deklet pa je na voljo skupen prostor za umivanje. V Radečah, kjer je naenkrat v domu kar 120 ljudi, so prhe skupne za cel objekt . . . Vsi prostori so kolektivni, individualnega prostora ni. Če želi biti otrok malo sam, mora za to prositi. Stranišča in kopalnice se v veliko primerih ne dajo (več) zakleniti. Kdo ve, kaj vse bi počeli tam . . . Spalnice so skupinske, v Višnji gori, v Domu Malči Belič otroci spijo na pogradih, zaradi stiske s prostori so ponekod spalnici in dnevni deli med seboj ločeni le z omarami. Lorentz v svoji knjigi o agresivnosti govori, da je že samo povečanje števila oseb, ki pripadajo isti skupini, samo po sebi dovolj, da se poškoduje občutljivo razpoloženje med osebnimi odnosi in nagonom agresivnosti. S takšnim absurdom se srečujemo tu, ko pa je veliko mladostnikov v zavodih tudi zaradi prevelike agresivnosti – v zavodih pa je možnost zdravega ventiliranja agresije nujno zmanjšana. Z razvojem pedagoške in drugih znanosti se zavodi čedalje bolj odpirajo, vendar ima represivni prostor za posledico vedno represijo, četudi se znaki nasprotnega (npr. nezamrežena okna, . . .) povečajo. Danes so tovrstne institucije prišle do točke, ko združujejo same sebe, postale so samonamen. Tam, kjer se v okviru prevzgoje ali kazensko-pedagoške forme odvija proizvodnja, mora biti na delovnih mestih najmanj x število delavcev. Te delavce – gojence – si je potrebno zagotoviti . . .

V času, ko se za domove odpirajo perspektive v smeri novih gradenj, se moramo zavedati, da je napredek v zidavi mogoč le v umirjeni družbi. Če je drugače, gredo spremembe skrajno počasi, kajti menjava zunanosti stavb pomeni tudi spreminjanje znanih vzrocev, ki pomagajo ohranjati trdnost v življenju družbe.

Koncipiranje zgradb izhaja iz funkcije, ki jo zgradba opravlja, izhajati pa moramo iz želja, realiziranih preko funkcij in potreb. Ker se bodo novi zavodi gradili za naslednjih 50 do 100 let, se je nujno potrebno zamisliti, kako bomo prehiteli čas, da ne bo stvarnost kasnila za potrebo. Če so dosedanja načrta dobri, (če so?!), potem se je treba posvetovati s še boljšim, ki je sovražnik dobrega.

LJUDJE NE ZAPIRAJO . . .

ZALKA DRGLIN

LJUBLJANA, 8. 4. 1987

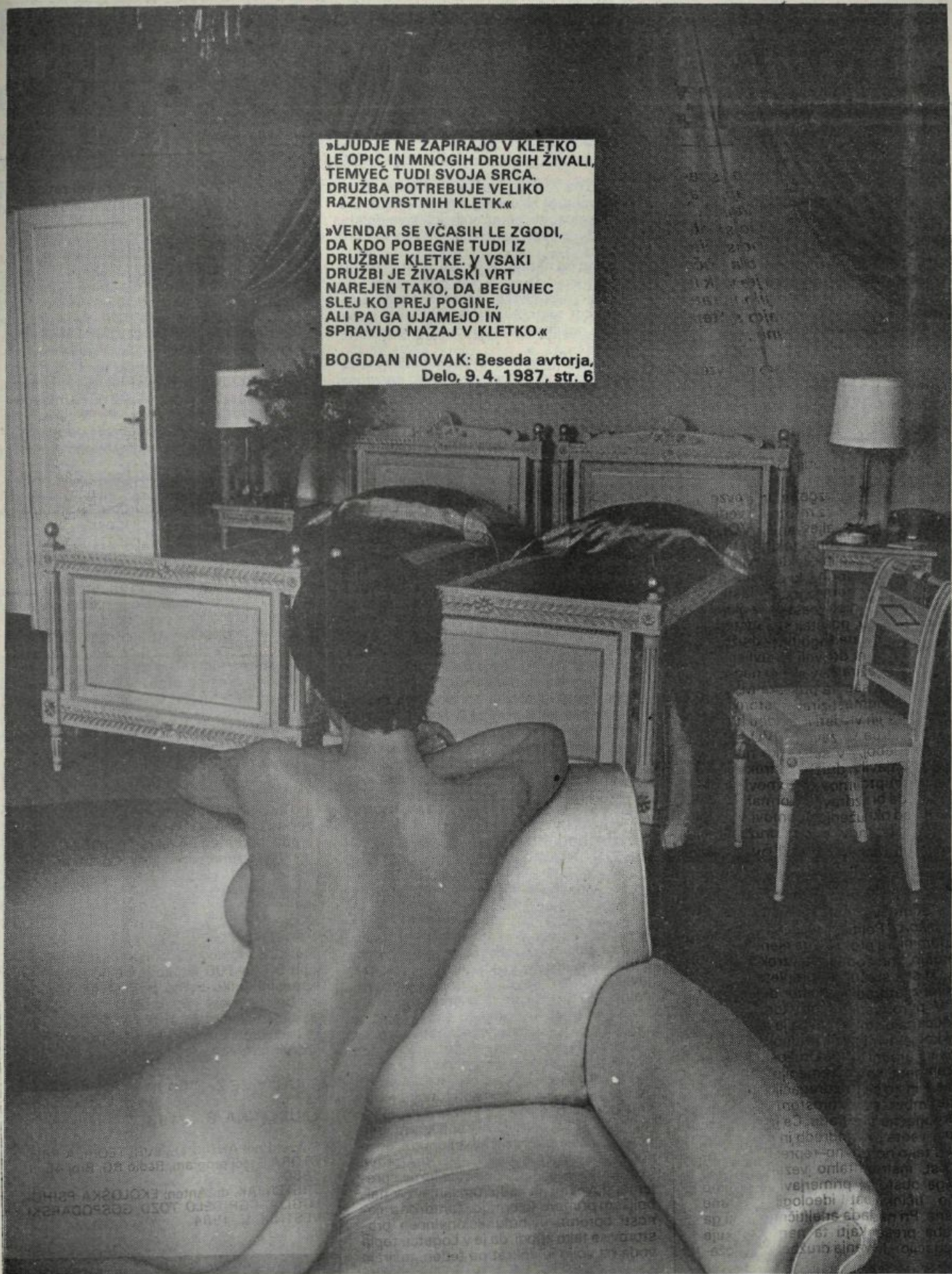
Povzeto po: ANDRI LEFEVR: TEORIJA PROSTORA, Treči program, Radio BG, Broj 45, II, 1980
TRSTENJAK, dr. Anton: EKOLOŠKA PSIHOLOGIJA, ČGP DELO TOZD GOSPODARSKI VESTNIK, Lj., 1984.

ALTER PROSTORI

»LJUDJE NE ZAPIRAJO V KLETKO
LE OPIČ IN MNOGIH DRUGIH ŽIVALI,
TEMVEČ TUDI SVOJA SRCA.
DRUŽBA POTREBUJE VELIKO
RAZNOVRSTNIH KLETK.«

»VENDAR SE VČASIH LE ZGODI,
DA KDO POBEGNE TUDI IZ
DRUŽBNE KLETKE. V VSAKI
DRUŽBI JE ŽIVALSKI VRT
NAREJEN TAKO, DA BEGUNEC
SLEJ KO PREJ POGINE,
ALI PA GA UJAMEJO IN
SPRAVIJO NAZAJ V KLETKO.«

BOGDAN NOVAK: Beseda avtorja,
Delo, 9. 4. 1987, str. 6

... THE ANSWER IS BLOWING IN THE WIND

»Delamo kriminalce iz otrok in mladoletnikov, ki niso kriminalci, ko jih obravnavamo, kot bi bili kriminalci.«

Juvenil Justice: Before and after the Onset of Delinquency

...the answer is blowing in the wind...

Kaj se dogaja danes v kazenskih popravnih institucijah?

Kaj bi se naj dogajalo, je jasno zapisano v kazenskem zakonu SFRJ (Uradni list SFRJ, št. 44/1976) 5. člen med drugim pravi:

Splošni namen predpisovanja in izrekanja kazenskih sankcij je zatiranje družbi nevarnih dejavnosti, ki kršijo ali ogrožajo družbene vrednote, zavarovane s kazensko zakonodajo.

Namen kaznovanja (33. člen).

V okviru splošnega namena kazenskih sankcij (drugi odstavek 5. člena) je namen kaznovanja:

- preprečevati storilcu kazniva dejanja in GA PREVZGOJITI
- VZGOJNO VPLIVATI NA DRUGE, da ne bi delali kaznivih dejanj

- KREPITI MORALO SOCIALISTIČNE SAMOUPRAVNE DRUŽBE IN VPLIVATI NA RAZVOJ DRUŽBENE ODGOVORNOSTI IN DISCIPLINE OBČANOV.

Tako Kazenski zakon SFRJ! Pa poglejmo, kaj se dogaja v zavodih za prestajanje kazni.

Po raziskavi, ki je bila izvedena med delavci in obsojenci kazenskih zavodov, so delavci teh zavodov navedli za namen kaznovanja naslednje:

- prevzgoja prestopnikov (kot najpomembnejši namen)
- varstvo družbe z izolacijo prestopnika
- povračilo za storjeno dejanje

Pojavljajo se še nameni kot: zastraševanje drugih, utrjevanje družbenih norm in zastraševanje samega prestopnika.

Delavci zavodov so navedli tudi stališča, da s kaznovanjem ne moremo vplivati na norme, družbene vrednote ter moralo, ker je namen vsake kazni, da prestopniku pokaže moralno-etično zavrženost storjenega dejanja in kršitev vrednot in norm. Kakšen je potem pomen prevzgoje v zavodih? Kako prevzgojiti brez tega, da vemo, kakšen je obsojenec, kakšno prevzgojo potrebuje in kakšen je delavec, kaj zna, hoče in zmore?

Penološki delavec ni dolžan nikoli in nikomur polagati računa o svojem prevzgojnem delu. Uspehi prevzgoje nikogar niti ne zanimajo, pa tudi metoda, s katero bi lahko ocenili uspeh prevzgoje, še ni znana. Obsojencev najpogosteje nihče ne vpraša, ali želijo prevzgojo, nihče jim ne razloži, kakšni bodo, ko bodo prevzgojeni. Nihče jim ne pove, zakaj jih je treba prevzgojiti, zakaj so nevarni družbi in kako bodo penološki delavci pri njih odpravili vzroke, da v prihodnje ne bodo več izvrševali kaznivih dejanj.

Kaj pa varstvo družbe, kateremu dajejo delavci tudi zelo velik pomen? Kljub prenapoljenosti zaporov se kazniva dejanja vršijo vsak dan, vsako uro. Je zapor res rešitev?

Eden od namenov je tudi zastraševanje zapornikov, da ne bi več prišli nazaj (dodatne neugodnosti, trpljenje in trdota režima kot zastrašujoč faktor). Zakaj je potem v naših zaporih tako velik del povratnikov?

Razlogi za zapiranje prestopnikov v zavode po mnenju delavcev pa so naslednji:

- zastraševanje drugih
- delovna vzgoja
- varstvo družbe
- vzgoja in poklicno usposabljanje
- zastraševanje in šok terapija
- terapija zaradi prevzgoje
- kaznovanje in maščevanje
- terapija za samostojno življenje
- moralna vzgoja z uvidom v dejanje

Javnost o zaporih oz. vzgojnih zavodih ve zelo malo. Zapori so obdani z visokimi zidovi, vzgojni zavodi se skrivajo po vaseh - od kod prihaja potem ideja o zastraševanju drugih? Ali pa se ravno zaradi zastraševanja drugih te institucije skrivajo pred temi drugimi. Saj je vendar že iz zgodovine znano, da so se ljudje od nekdaj bali tega, česar niso poznali (grom, vihar). Te stvari so imeli za delo bogov in so jih celo častili! Kaj imamo mi, »civiliziranci« še skupnega z predniki? Najbrž več, kot priznavamo!

Sledi delovna vzgoja. Je delovna vzgoja to, da mora zapornik delati, kar mu naložijo, ne glede na to, kakšno kaznivo dejanje je storil, ker drugače gre v samico? Če je, potem smo na tem področju zelo uspešni.

Ustavimo se še pri terapiji za samostojno življenje. Zanj se je pri navedbi razlogov za zapiranje odločilo kar 97,3 % delavcev zavodov. Pa poglejmo! Zapornik je pod budnimi očmi paznikov in ostalega osebja vsako uro, vsako minuto. Dela to, kar mu je naročeno, neprestano je pod kontrolo. Zanj mislijo drugi, on je tu zato, da izvršuje. In ko pride iz zapora? Morda lahko število povratnikov pripišemo med drugim tudi terapiji. In to število niti ni tako majhno. Procent povratništva v vzgojnih zavodih za mladoletnike (obdobje od 1973 do 1985) je sledeč:

Logatec- 60 %

Slivnica: 63 %

Radeče: 78 %

KD Celje: 82 %

Ali prevzgoja mladoletnikom res koristi?

Sprašujemo se lahko tudi, kaj bi bilo, če bi vzgojne zavode, takšne kot so, ukinili?

Predsedstvo SR Slovenije je 24. 1. 1979 ugotovilo, da so kazenski poboljševalni zavodi pravilno naravnani v prevzgojna prizadevanja pri mladoletnih in mlajših polnoletnih obsojencih in da je treba intenzivneje uresničevati vzgojne in

prevzgojne programe za preprečevanje povratništva zlasti pri mladoletnih in pri mlajših polnoletnih obsojencih.

Druga plat:

Izmed 24 držav vsega sveta samo iz Jugoslavije ni poročil o alternativah za mladoletniški zapor. Katarina Tomasevska, ki je opravila mednarodno primerjavo kazenskopravne ureditve obravnavanja mladoletnikov in izvrševanja kazni zapora, je ugotovila, da je Jugoslavija med najslabšimi državami glede varstva mladoletnih prestopnikov in izvrševanja kazni zapora ter načina obravnavanja mladoletnih prestopnikov nasploh. Mednarodna komisija ni dobila dovoljenja za obisk jugoslovanskih kazenskih zavodov za mlade obsojence.

Mnogo vprašanj ostaja odprtih. V Sloveniji gre v zapore vsak dan 30 ljudi. Ali nam je res vseeno, kaj se dogaja z njimi v zaporu in po njem?

MIRA SALAJ

Povzeto in citirano po: F. Brinc: Problematika penološkega obravnavanja mladoletnih in mlajših polnoletnih oseb; Inštitut za kriminologijo pri pravni fakulteti Ljubljana, 1986.

OD BARBARSTVA DO MLADINSKI ZAPORI CIVILIZACIJE IN NAZAJ

KAKO SO IN ŠE VZGAJAJO LJUDSTVA, KI NE POZNAJO MLADINSKIH ZAPOROV, ZAVODOV IN SPECIALNIH PEDAGOGO

»Človek je plemenito živo bitje. Vendar postane človek tako bitje le tedaj, če je bil primerno vzgojen. Kadar pa je človek nezadostno ali slabo vzgojen, prekosi s svojo divjostjo vsa živa bitja na zemlji.«

PLATON, Zakoni s. 172

1. ESKIMI (CRANZ):

Otroci odraščajo, ne da bi jih krotili, starši jih ne tepajo in ne grajajo s strogimi besedami.

Pri teh otrocih stroga vzgoja sploh ni potrebna, saj so pridni kot ovčice in le redko zaidejo na kriva pota. Otroci radi ubogajo svoje starše, ker to ŽELIJO, želijo pa tudi, da starši z njimi lepo in prijateljsko ravnajo.

Vzgoja je posredovanje znanja, spretnosti, življenjskih navad, morale; ta ljudstva delajo to brez prisile. Otroci sodelujejo v življenju odraslih: ko starši razpravljajo na rodovnih skupnostih o dogodkih in sklepih, otroci pri teh sestankih sedijo zraven, poslušajo in se tako učijo pravil, navad. Slišijo marsikaj, o tem se med seboj pogovarjajo in premišljujejo.

HALL je opazoval eskimsko mater, katera otrok je dobil pravi napad besnosti in je bil res zelo poreden. Mati ni rekla otroku niti besede, dokler se ni čisto pomiril. Potem se je z njim pogovorila in dosegla odličan uspeh.

2. INDIJANCI:

Indijanski otroci so se skozi igro navadili vsega, kar je bilo pozneje njihova dolžnost. Igre so bile odraz življenja in navad njihovega ljudstva. Pri tem pa starši niso prepuščali otrok samim sebi. S pesmicami in pripovedkami so jih vzpodbujali k pravemu ravnanju. Ta ljudstva zelo upoštevajo POHVALO. Otroke vselej pohvalijo, kakor hitro naredijo kaj dobro ali pravilno.

Če otroci storijo kaj, kar odraslim ni všeč, jih z blagimi in prijaznimi besedami opozorijo. Če hoče otrok storiti, česar še ne sme, potem ga od tega poskušajo odvrniti z dobronamernim prigovarjanjem in mu potem TOČNO razložijo, zakaj tega ne sme storiti. Ta plemena kaznujejo samo starejše otroke – začasno jih izključijo iz skupnosti.

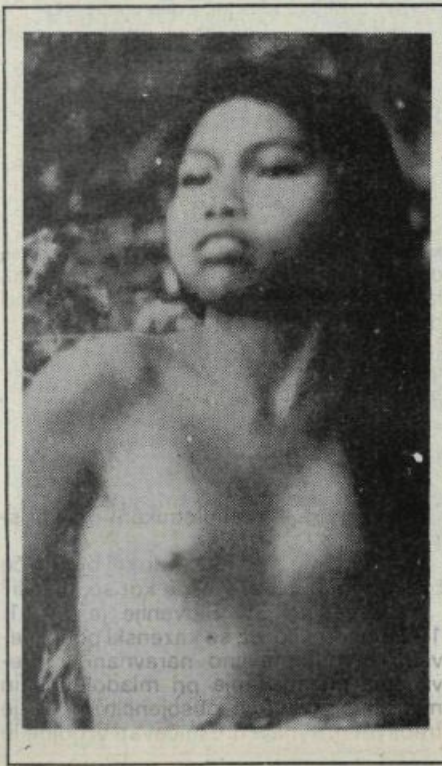
Starši zelo ljubijo svoje otroke. Majhen Indijanec ni nikoli tepen. Že zelo zgodaj se v življenju zavedajo svoje časti. Indijanci sedaj pravijo, da so se pretepanja naučili od belcev. HILGER posreduje pripovedo-

vanje stare Indijanke, ki je zaradi »nove mode« pretepanja otrok zelo žalostna. Takole pravi: »Mene niso nikoli tepli. Naši starši so se z nami lepo pogovarjali, včasih, če smo storili kaj slabega, so nas grajali. Rekli so nam, da tega naj ne počenjam več, a nikoli nas niso pretepali. Večina otrok čuti, da morajo narediti tisto, kar smo jim naročili. Današnja mlada generacija pa svoje otroke pretepa. Opažam veliko razliko v vzgoji otrok, kot smo je bili mi navajeni. Pretepanje in zmerjanje naredi otroka slabega.«

3. AVSTRALCI (domorodna ljudstva):

Starši porabijo veliko svojega časa, da zabavajo in razvedrijo svoje otroke. Pri tem pa nikoli ne pozabijo na ekonomičnost igre. Če jih lahko med igro naučijo nekaj, kar utegne otrokom koristiti, ko bo minil čas igre in se bo pričelo resno življenje, potem te priložnosti nikoli ne zanemarijo.

Moški in ženske imajo otroke zelo radi, stari in mladi posvečajo otrokom veliko pozornost. S tem vsestransko prijateljskim ravnanjem pa jih ne razvajajo, ponavadi zadostuje že samo ena beseda, da odvrne otroka od napačnega dejanja. Tudi otroci svoje starše zelo spoštujejo.

4. MALEZIJC (MALINOWSKI):

Tudi oni ne poznajo stroge discipline ali prisiljevanje k poslušnosti. Včasih se zgodi, da starši otroka v razburjenosti udarijo, a tudi otroci včasih poskušajo udariti svoje starše, ki pa se teh udarcev sicer jezno, a dobrodušno ubranijo.

Kaznovanje smatrajo za nekaj nenaravnega in nepotrebega.

CIVILIZACIJA VZGOJE

»V Angliji je bil 1629 obešen deček, star 8 let, ker je zažgal dva senika,

1784 je bil obsojen na smrt 10 letni deček, ker je ukradel konja,

1801 je bil obešen 13 letni deček zaradi vloma in tatvine ene žlice,

1815 je bil obešen 13 letni deček zaradi tatvine žepnega robca,

1874 je bil obsojen na smrt 9 letni deček, ker je s palico razbil okno in ukradel sliko, vredno 2 penija.«

MIDDENDORF

KAKO DRUGI CIVILIZIRANI VZGAJAJO

1. Danska

Vzgojni prijem danske matere je, da otroku pokaže, kako je žalostna zaradi njegovih morebitnih odstopov od vedenja, ki je v skladu z tamkajšnjimi vzgojnimi merili.

Otroke vzgajajo popustljivo, z dobroto, jih ne tepejo, vodijo jih blago, brez trdote in discipline. Pi prekršitvi pravil otrok doživlja OBČUTEK KRIVDE.

Odrasel Danec pri kršitvi norm doživlja samokrivdo, to pa je začetek samorazvednotenja, ki se konča s samozanemarjanjem (sebe kot osebe). Danci so pasivni, odvisni, navezani na partnerstvo in ljubeznivo skrb. Če jim umre kdo od bližnjih, doživljajo potem grozne krize zapuščenosti. Nagnjeni so k samokaznovanim težnjam.

2. ŠVEDSKA

Švedska mati poskuša otroka čimprej privedi k samostojnosti. V 3-6 mesecih po porodu se mati že zaposli. Šole so zelo

stroge. Šved si doma zasluži pohvalo s tem, da se čimprej osamosvoji. Takšen vzgojni režim precej sili človeka v to, da svojih čustev ne kaže navzven. Dopustno izražanje agresivnih čustev je agresivni molk. Odlike Šveda so torej: zgodnja ločitve otroka od matere, navajanje k samostojnosti, samoobvladovanje, storilnost.

Pomanjkanje navezanosti na druge pesti tudi starejše Švede.

3. NORVEŠKA

Na Norveškem vzgojni ideal ni pridnost in ljubeznivost kot na Danskem in obvladnost, korektnost kot na Švedskem. Mladi Norvežani naj se branijo, bojujejo, udarijo. Norvežan je vaje odkrito izraziti svoj odpor, sovraštvo. Spori in pravde so pogoste. Uspeh Norvežanu ni najbolj pomembna stvar, o njem le sanjari. Otroci in skrb zanje so glavna vsebina življenja norveških mater. Odnos med materjo in otrokom je topel, trajen, a ne tak kot na Danskem, ki vodi v odvisnost in pasivnost. Ne sklicuje se na občutja krivde. Spodbuja pa potrebno agresivnost in vzgaja otroka k sproščenosti in samostojnosti. Ta vzgojni stil je kombinacija zaščite in izpostavljenosti.

4. FINSKA

Finci sami sebe ocenjujejo kot mrke, odljudne, vase zaprte ljudi, nagnjene k depresivnosti, ki jih mučijo manjvrednostna občutja. Zaradi težav, ki jih imajo pri izražanju čustev, si dajejo duška v dokaj divjih pivskih navadah. Po drugi strani pa pravijo, da so žilavi, vztrajni, vzdržljivi, dobri vojaki.

Vzorec njihove vzgoje pa je takšen: danes veljavne družbene norme Fincu ne dopuščajo izražati agresije ter notranje napetosti. Finci radi razlagajo pozitivna čustva kot znamenje slabosti in nemožnosti. Na Finskem velja trda vzgoja otrok.

Do nedavnega je veljalo, da deček nikdar ni smel jokati. Moški ideal za njih je »SUPERMAN«, ki ne razodeva svojih čustev.

Otrokom ne pustijo, da bi se vedli agresivno, a otroci so večkrat pričra nasilniškimi nastopom svojih staršev.

5. JAPONSKA

Japonska kultura je izrazito mazohistična. Sproščanje agresivnih vzgibov navzven dopuščajo le v zgodnjih obdobjih, kasneje pa agresijo zatirajo oziroma jo dopuščajo le proti samemu sebi.

Tudi tukaj otroka disciplinirajo z občutkom krivde. Poudarjajo tudi storilnost, a otrok lahko tekmuje le sam s seboj, s svojimi zmoglostmi. Zanimivost: starost in smrt veljata za stanji, ki ju je treba pričakovati z radostjo, ne pa z bojaznijo, samomor pa velja za častno in smiselno dejanje.

6. NEMČIJA

Nemški otroci so vzgojeni zelo strogo, z mnogo kaznimi. Samo v ZRN na leto umre 90 otrok od surove roke svojih staršev. Z grozljivo domišljijo si taki starši izmišljujejo kazni, ki prav nič ne zaostajajo za zločini, storjenimi v koncentracijskih taboriških smrti. 400 primerov trpinčenja otrok pride na leto pred sodišče, a prijavljeni še zdaleč niso vsi primeri.

Podobno stanje je v ZDA, kjer je neko njihovo humanitarno društvo v enem letu našlo 662 primerov hudega trpinčenja otrok, od katerih se jih je 178 končalo s smrtjo. Domnevajo, da starši hudo poškodujejo 10.000 otrok na leto.

Nekega štiriletnega dečka so osemkrat pripeljali v neko berlinsko bolnišnico, zaradi hudih telesnih poškodb, ki so bile posledica trpinčenja. Vsakokrat so otroka poslali nazaj domov. Ob devetem zdravljenju je otrok zaradi poškodb umrl in šele takrat so obvestili policijo.

V Nemčiji se mnogo zdravnikov izgovarja na obvezno molčečnost, kadar gre za trpinčenje otrok.

Ali v takem primeru ne bi mogli »prekrižati« te poklicne etike? Kdo nosi v tem primeru večjo odgovornost – starši ali zdravniki?

Anglež Peter Ward po poklicu socialni pedagog, pravi, da je Nemčija za otroke NAJBOLJ SOVRAŽNA DEŽELA, kar jih pozna. Nadaljuje, da mnogi Nemci niso

sposobni za demokracijo, ker so iz generacije v generacijo jemali šibkejšim, se pravi otrokom pogum, da bi ugovarjali. Vzgjajali so jih k zvestobi, tolikokrat citirani nibelunški zvestobi. Tako se vleče legenda o podložniški nemški veri v oblast skozi vse zgodovinske knjige. Večina Nemcev je bila zvesta najprej cesarju, nato Hitlerju, potem Adenauerju.

Peter Ward navaja primer nemške vzgoje, katerega je doživel na počitnicah v St. Juanu. Takole ga opisuje:

»Dva otroka, Robert in Mihael, sta se skupaj igrala na obrežju. Menadoma sta se domislila, da bi pobrala kopalne obleke, ki so se sušile. Seveda lastnikom to ni bilo všeč in so se pritožili. Ko so ju odkrili, so starši takoj pričeli s prevzgojo.

Robert, mali Francoz, je moral svojemu očetu obljubiti, da si take šale ne bo več privoščil. Če bo obljubo držal, bo dobil sladkorček. Mihaelov oče, Nemeč, pa je takoj začel s kaznovanjem. Fanta je dal čez koleno in na majhni zadnjici so ostali sledovi surove roke.

Tukaj sta se na enem tesnem prostoru srečala dva svetovna nazora o vzgoji in oba sta dosegla ZAZELEN USPEH,« zaključuje trezni Anglež.

7. SLOVENIJA

Za vgojni stil slovenske matere pa velja, da je preveč ZAŠČITNIŠKA do svojega otroka, kar pa je lahko za razvoj samostojnosti škodljivo. Prevladujoče vzgojne vrednote so:

– zahteva po PRIDNOSTI, UBOGLJIVOSTI, REDU.

Nikjer pa ne zasledimo vrednot po resnicoljubnosti ali svobodomiselnosti.

KAKO VZGOJITI SLOVENSKEGA PRESTOPNIKA

Družina je primarni socializator, otroku posreduje norme, ki se jim mora podvreči. Na kakšen način to stori, je v veliki meri odvisno od osebnosti staršev, ki so glavni lik identifikacije za otroka. Pri slovenskih mladinskih prestopkih je bila možnost za pozitivno identifikacijo izredno borna. Njihovi starši so kazali naslednje osebnostne poteze:

OČETJE

1. 46–47 % očetov gojencev vzgojnih zavodov kaže izrazito agresivne poteze, ki so bile povezane s alkoholizmom. Njihova pozicija v družini je tiranska, kažejo pa še nekatere čudaške poteze: odljudnost. Zaradi alkohola so občasno pretrepali ženo in otroke. Takšnega očeta je celotna družina odklanjala in se ga bala. Ugotovili so, da je agresiven in ustrahujoč oče med prvimi vzroki za mladinsko prestopništvo.

2. sem uvrščamo očete, katerih način vzgoje je neučinkovit. To skupino sestavljata 25–42 % očetov gojencev. To so očete, ki jim ni mar za otroke, ne ukvarjajo se

z vzgojo, do otrok so čustveno neprizadeti ali ambivalentni.

Med te sodijo tudi starejši, bolehnii očetje, ki se sebično ukvarjajo le s svojimi težavami in nimajo niti pripravljenosti niti volje za vzgojo otrok.

3. ti očetje ne kažejo nobene odgovornosti za družino, za otroke, kažejo asocialne poteze: delomrznost, ali pa so tihi, dobroljni pijančki, gostilniški veseljaki, ali pa z nezvestobo uničujejo družinsko življenje. Sem prištevamo še očete-delin-kvente in duševno bolne očete. Teh je 16-95 %.

4. te očete bi lahko prištevali k patriarhalnim, čeprav kažejo že modernizirane lastnosti. To so očetje, ki zelo materialno skrbijo za družino, so zato preobremenjeni in imajo zelo malo stikov z otroki. Nastopajo pa kot glavni disciplinski dejavnik v družini. Pri vzgoji so preveč strogi in zahtevni ter otrokom veliko pridigajo. Od otrok so čustveno odmaknjeni, čeprav do njih verjetno niso ravnodušni. Teh pa je 10-17 %.

MATERE

Materice gojencev so v večini zaposlene (80 %), večinoma kot ne kvalificirane delavke, v splošnem pa imajo nizko izobrazbo, čeprav je njihova izobrazba višja od očetove.

Materice navadno morajo nadomeščati vzgojno nedejavnega ali odsotnega očeta; mati tako skrbi za preživljanje in vzgojo večjega števila otrok. Za takšen napor pa so odločilne osebnostne črte, kot so: življenjska moč, odpornost, aktivnost, vzgojna spretnost, sposobnost, da zraven svojih vzame nase še očetove vzgojne funkcije: discipliniranje, postavljanje trdnih meja med dopustnim in nedopustnim, zahtevnost, življenjska razgledanost.

Večina mater pa takšnega napora ne zmore, kažejo premalo zavzetosti za otroke in odgovornosti za vzgojo.

1. ta skupina mater predstavlja primitivne, apatične žene, ki so rodile nezaželenega otroka. Do vzgoje so brezbrizne, v odnosu do otroka pa čustveno neprizadete. Večkrat se otrešajo vzgojnih obveznosti in se ne zavedajo pomena družinske vzgoje.

Iz šolskih matičnih listov zasledimo ta podatek: mati gojenca je izjavila, da ni neumna, da bi se še zraven vsega ukvarjala z vzgojo težavnega otroka.

Take matere mislijo, da storijo dovolj, če poskrbijo za materialne potrebe otroka. To so čustveno ravnodušne matere in sestavljajo 25-44 %.

2. sem spadajo žene, ki so preutrujene, tope, nemočne ali ustrahovane in zato ne morejo spremeniti ali spreobrniti neugodnega družinskega dogajanja. Takšne lastnosti so kot dopolnilo podobe agresivnemu in tiranskemu očetu. Nekatere matere imajo naravnost mučeniške poteze. Vse, kar se tem materam posreči narediti za otroka, je to, da z varčnostjo in s skrbnim gospodinjstvom zagotovijo otrokom vsaj gmotno stran življenja. Zagovarjajo otrokove napake in dejanja, ker se jim otrok smili. Teh mater je 6-19 %.

3. to pa so matere, ki jih omenja klasična kriminologija - socialno iztirjene, vdane prostituciji, alkoholu in lahkomišelnosti.

mu življenju. Zanje je značilna vzgojna neizkušnost, ter majhna zahtevnost pri vzgoji. Otroke zagovarjajo, od šole pa zahtevajo, da se spoprime z otrokom in ga »popravi«. Take matere otroke večkrat dajo v rejo, ali pa jih zapustijo. Teh je 11-48 %.

4. matere te skupine otroke močno razvajajo in jih poskušajo braniti pred agresivnim očetom. Matere moža tiho odklanjajo, s tem pa kvarijo enotnost vzgoje, otroku dajejo potuho pred potrebnimi življenjskimi omejitvami. Prikrivajo in zagovarjajo otrokove napake v šoli, družini, širši okolici. Tudi teh mater je 11-48 %.

5. sem pa spadajo besedno napadalne, prepirljive, stroge, histerične matere, ki ustvarjajo neugodnost vzgoje in družinskega ozračja. Te so sicer socialno urejene in vitalne, a so izvor agresivnega ozračja v družini. Teh je 9-48 %.

6. te matere so se drugič poročile in to predstavlja »dopolnjeno« družino. Matere te zadnje skupine so bolj izobražene, imajo višji poklicni položaj, dajejo videz življenjske uspešnosti.

V družini pa so razpete med novim življenjskim partnerjem ter ljubosumnim otrokom, ki povzroča vzgojne in družinske napetosti. Počasi se matere v takšnih situacijah vedno bolj oddaljujejo svojim otrokom. Teh mater je 3-28 %.

STRNIMO:

Za družine mladinskih prestopnikov lahko rečemo, da je prevladujoč tip agresivnega očeta ter mater, ki tako ali drugače kvarijo vzgojo. Večina teh družin je precej agresivnih, poznajo represivno vzgojo, z grožnjami, omejevanjem, veliko telesnih kazni. Značilna je tudi neenotnost pri vzgoji - zasledimo agresivnost in represivnost pri očetih, ter permisivnost ali

vzgojno brezbriznost pri materah. Prisotna je tudi ravnodušnost, hladnost, brezbriznost do otroka. To pa otrok čuti kot nezaželenost in čustveno odklanjanje. Znano pa nam je, da je ljubezen staršev ena izmed poglavitnih in prvih otrokovih življenjskih pobreb in da brez te potrebe ni mogoče razviti duševno in socialno ZDRAVE osebnosti.

V procentih pa so te družine tako razporejene:

AGRESIVNE DRUŽINE	45 %
ČUSTVENO ODKLANJANJE OTROKA	37 %
NEVROTIČNA DRUŽINSKA SITUACIJA	13 %
DRUŽINE BREZ POSEBNOSTI	5 %

Pri družinski vzgoji moramo upoštevati tudi to, da s prisiljevanjem in kaznovanjem dosežemo le kratkotrajne, trenutne uspehe.

Ljubezen, popustljivost, dober vzgled staršev delujejo nekoliko počasneje, vendar trajneje ter ustvarjajo človeku prijetno ozračje, kjer so vsi zadovoljni in srečni. Razmislite o tem predlogu!

UPORABLJENA LITERATURA:

Citrano po F. BRINC - PROBLEMATIKA PENOLOŠKEGA OBRAVNAVANJA MLADOLETNIH IN MLAJŠIH POLNOLETNIH OBSOJENCEV V SR SLOVENIJI, Milica Bergant: SLOVENSKI PRESTOPNIKI NA KRIVI POTI, Ruth Dirx: OTROCI POTREBUJEJO DOBRE STARŠE, Lev Milčinski: SLOVENCII IN SAMOMOR

VESNA MAKOTER

EKSPERIMENT V LOGATCU —

ena lastovka še ne prinese pomladi

Skrb za družbeno in vzgojno zapuščeno mladino ima korenine že v zgodnjem obdobju krščanstva. Zgodovinski elementi te skrbi so: karitativnost, hospitalizacija, prisilno navajanje na delo oziroma učenje. Ti elementi so še vedno prisotni v zavodskem vzgajanju mladine z motnjami v vedenju in osebnosti.

V šestdesetih letih so se pod vplivom strukturalizma razvile t.i. interakcionistične razlage družbeno konfliktnih situacij. Te razlage so podvrgle kritični presoji ne samo dotedanje kriminološke ugotovitve, temveč tudi nekatere materialno – in procesnopravne koncepcije kazenskega prava. Kriminološkim spoznanjem so vsi očitali enostransko proučevanje osebnosti, saj tudi družba z vsemi svojimi institucijami, zlasti nadzornimi, prispeva k ustvarjanju družbeno-konfliktnih situacij. Kazenskemu pravu pa so očitali po eni strani pretirano širjenje represivnih posegov na nove konfliktno situacije in tog institucionalno hipertrofiran način obravnavanja storilcev kaznivih dejanj.

Kmalu bo 20 let, kar je bil končan eksperiment v Logatcu, prvi in zadnji poskus spremembe na področju dela pri nas z vedenjsko in osebnostno motenimi mladostniki. Kaj se je takrat dogajalo, kakšni so bili rezultati tega eksperimenta in kje so vzroki za togost in potrebo zavodskih institucij po vztrajanju pri obstoječem?

Eksperiment o uvajanju novih vzgojnih metod v zavodsko delo je izvajalo osebje Vzgojnega zavoda Logatec skupno z nekaterimi sodelavci Instituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, zunanji stroko njaki, ki se ukvarjajo z zavodsko problematiko in gojenci. Eksperiment je trajal od začetka 1967 l. do konca junija 1971.

Cilj eksperimenta je bil, da se osebju pomaga razviti permisiven odnos z več razumevanja do gojencev, z elementi osveščene vodenja, da razrešuje osebne konflikte in s tem povečuje nivo frustracijske tolerance. Njihov cilj ni bil, da se med časom bivanja gojencev v zavodu dosežejo boljši rezultati v prevzgojnem delu v tem smislu, da bi se bilo čim več gojencev po odpustitvi sposobno nemo-teno in aktivno vključiti v življenje. Dosedanji eksperimenti so pokazali, da s pomočjo različnih vzgojnih postopkov dosežemo podobne vzgojne rezultate, če te preverjamo po daljšem času bivanja izven zavoda. Življenje gojenca v zavodu, ki traja eno ali dve leti, je samo skromna oaza na življenjski poti posameznika, ki poteka skozi zapletene družbene disharmonije osebnih uspehov in porazov, čudeč se diskrepanci med iluzijami in realnostjo in

prezgodaj zaznamovanim z družbeno diskriminacijo in stigmatizacijo.

Cilj eksperimenta je bil doseči, da vzgojni zavod na življenjski poti gojenca ne bi pomenil več prepreke za razvoj osebnosti, kot je to do sedaj, dokazati, da permissivni pristop ni slabši od represivnega.

Mnogi menijo, da ni razloga, da bi v defektološki ali pedagoški praksi uporabljali drugačne, nove metode, če niso te bolj učinkovite od prejšnjih. Tako izhodišče ni sprejemljivo, lahko je celo problematično. Ne gre le za učinek, za pričakovan rezultat. Gre tudi za to, koliko sodi neka metoda v vrednostni sistem, na katerega prisegamo, koliko ustreza principom, katere smo izbrali za vodilo svojemu delu, kakšni so stranski učinki, kadar metodo uporabimo itd... V danem primeru gre za permissivne metode nasproti represivnim. Proti represivnim je mogoče najti toliko ugovorov – ideoloških, metodoloških in strokovnih, da jih moramo zavračati, ne glede na morda celo boljše rezultate, kot jih dajejo v primerjavi s permissivnimi metodami.

Na pojem permissivnosti je moč gledati vsaj z dveh vidikov: razumevanje permissivnosti s psihološkega vidika in razumevanje permissivnosti s sociološkozgodovinskega vidika (če parafraziramo Foucaulta, je permissivnost le en vidik globalno represivnega odnosa države in ideologije do posameznika).

Eno osnovnih vprašanj eksperimenta je bilo, **zakaj praksa tako počasi in s takimi težavami vključuje novejšo teoretično zamisli in delovne izkušnje nekaterih prosvetljenih posameznikov.**

Sodelavci Instituta so bili prepričani, da eksperiment ni izvedljiv s svojo vsebinsko zamisljo v nobenem od obstoječih zavodov v Sloveniji. Ti so že imeli ustaljen sistem dela z osebjem, ki je zaradi stalnih konfliktnih odnosov z gojenci perpetuiral zaprti krog represivnosti. Niti stalni tečajji za osebje niso mogli bistveno vplivati na odnose v zavodu, ker je med zavodskim osebjem obstajalo prepričanje, da teoretični ne poznajo situacije v zavodu in jim zato ne morejo nuditi pomoči ob njihovih problemih (do določene mere je to držalo, saj med njimi ni bilo prave povezave). Tako se je v Institutu rodila zamisel, da bi poseben team strokovnjakov nudil pomoč pri delu po metodi grupnega svetovanja novemu, mlademu osebju, ki še nima izkušenj v zavodskem delu in je zato pristopnejše vplivu in spremembam osebnosti kot osebje, ki še nima ustaljenega načina obnašanja in ustaljenih odnosov do gojencev.

Novi zavod se je ustanovil v nekdanjih prostorih Deškega vzgajališča v Gornjem Logatcu. Vzgojni zavod se nahaja sredi Gornjega Logatca, ob glavni cesti Ljubljana-Trst, v gradu iz začetka XVII. st. Prvotno je bil grad bivališče tamkajšnjega plemiča, pozneje je bil v lasti grofov Windischgrätz do l. 1848, ko so ga odstopili za delovanje uprave.

V l. 1966 se je začelo z adaptacijskimi deli. Medtem je bil izveden razpis za prva delovna mesta. V eksperimentu je bil glavni poudarek na osebnosti vzgojitelja oz. vseh strokovnih delavcev. Delovno osebje je bilo vnaprej selekcionirano. Življenje v zavodu in zavodska atmosfera naj

bi vsebovala kar največ barvila življenja na svobodi. Heterogeno usposobljen kolektiv naj bi nudil kar največ pogledov na življenje. Vzgojno delo z mladino z motnjami v vedenju in osebnosti zaradi svoje težavnosti zahteva vzgojitelje z višjo ali visoko šolsko izobrazbo in ustrezno usmeritvijo osebnosti. Tukaj je bila prav gotovo prisotna iluzija, saj drugačen, bolj sprejemljiv vzgojitelj, sam po sebi še ne prinese drugačne atmosfere. Tehnika konkretnega ravnanja z gojencem (ne glede na to pod kakšnim naslovom potem to prodaja osebje) je rezultanta mnogih faktorjev: poleg osebne strukture in strokovnega znanja nastopa še veliko drugih. Poleg populacije same (ni vseeno, če imamo zavod z osnovnošolsko populacijo ali tiste nad 18 let) ima pomembno vlogo celotno socialno okolje, ki permisivnost vidi kot kaos, nered, nezahtevnost ali celo razvajanje.

Tudi gojenci so bili predhodno selekcionirani, saj je različno motene nemogoče tretirati na isti način, z enako formiranim osebjem ter v istih zavodskih okvirih (v zavod niso sprejemali telesno invalidnih, duševno zaostalih in zasvojenih).

V času izvajanja eksperimenta torej medsebojno vplivajo tri grupe populacij: predstavniki Instituta, zavodske osebje in gojenci. Glavna značilnost je bila **popolna komunikacijska odprtost**. Izstopata dve značilnosti: **veliko število sestankov** (seveda v času, ko niso delali z gojenci.) Če vzamemo le sestanke strokovnih delavcev, jih je vsak imel okrog 6 na teden, kar pomeni približno 10 ur pogovarjanja.

Na nekaterih sestankih so bili **prisotni tudi zunanji člani**. S tem načinom so bile brez dvoma dane optimalne možnosti, da ne pride do institucionalizacije, da torej ustanova zadrži toliko elastičnosti, kolikor je le mogoče. Vsako konkretno ravnanje vsakega posameznika je bilo s tem vsakemu na očeh – popolna javnost dela. Vse konkretne odločitve o ravnanju z gojenci so bile sprejete na teh sestankih, kar pomeni, da so bili tako obravnavani vsi pomembnejši dogodki v zavodu. V diskusijah je bila tako praksa v neprestani konfrontaciji s teorijo, vsako konkretno ravnanje pod kritičnim očesom obeh vidikov. Pogostost srečevanja je omogočala tudi sproščanje napetosti, ki jo delo z disocialno populacijo prinaša, ter oblikovanje kohezivnega kolektiva. Neprestana konfrontacija in sprotno preverjanje vsega je zagotavljalo, da je bila institucija plastična v okvirih danih možnosti: značilnosti populacije, strokovnega osebja, raziskovalnega teama, ožjega in širšega socialnega okolja.

Zaradi čim večjega vpliva gojencev na oblikovanje življenja v zavodu so pričeli uvajati terapevtske skupnosti – skupne sestanke gojencev, vzgojiteljev in tehničnih delavcev. Sestajali so se trikrat tedensko in na teh sestankih so obravnavali vse, kar se je v zavodu dogajalo, oblikovali so pravila osnovnega reda in življenja v domu, učenje, delo, temeljne odnose, vzgojno-prevzgojno problematiko, vrednote, ki naj bi jih privzgojili gojencem... Po uvajanju terapevtskih skupnosti v VZ Logatec, se je ta oblika dela prenesla tudi v druge zavode (čeprav je treba priznati, da je bila ponekod prisotna že pred eksperimentom).

Zaključki eksperimenta

Štiriletni eksperiment je pomenil velik prispevek k razvoju zavodske prakse. Dogajanje v Logatcu je imelo velik odmev v drugih vzg. zavodih in na področju zavodske vzgoje nasploh.

– Hipoteza, da permisivna vzgojna usmerjenost ne ogroža okolja, družbe, bolj od represivne, je bila potrjena. Pobegov v Vzgojnem zavodu Logatec je bilo v času izvajanja eksperimenta mnogo (z ozirom na permisivno vzgojno atmosfero), vendar so gojenci med pobegi izvršili relativno malo kaznivih dejanj in so se v zavod vračali večinoma prostovoljno, brez policijskega spremstva.

– Grupno svetovanje osebju je pripomoglo k zmanjševanju antagonizma med teorijo in prakso ter utrditvi teoretskih spoznanj v praksi.

– V času eksperimenta so bili doseženi enaki ali celo boljše vzg. rezultati kot v zavodih, s katerimi so se primerjali (Radeče, Slivnica), saj okolica med bivanjem gojenca v zavodu ni bila ogrožena bolj kot v drugih zavodih, in ker bivanje v zavodu ni pomenilo večje prepreke za razvoj posameznikove osebnosti kot bivanje v podobnih zavodih dotlej.

In kaj se dogaja danes?

Kakega razvoja institucije ni čutiti, saj nikjer ni nič napisanega, nikjer se ničesar ne vidi. Tisto, kar pomeni napredek, so kopraki posameznikov, ki pa so majhni. Element kreativnosti bi moral biti bolj organsko prisoten v ustanovi. Ljudje po končanem študiju sedijo na diplomih do naslednjega seminarja, pa spet do prihodnjega ne naredijo nič.

Foucault opozarja, da so vse sodobnejše humane alternative pri obravnavanju delinkventov samo sodčne, bolj refinirane oblike družbene kontrole. Foucault ima prav gotovo prav, vendar pa se nanaša njegova ugotovitev na deformirano in zlorabljeno prakso, ne pa na idejo samo. V praksi je problem daleč bolj zapleten kot pri iskanju generalne usmeritve. Zgolj ideološko opredeljevanje za eno ali drugo skrajnost nima nobenega pomena. Če se je pojem permisivnosti v praksi često zlorabljal, če so z njim opravičevali vse, kar je bilo oporečno, pa tudi marsikaj, kar s permisivnostjo ni imelo posredne zveze, ni razlogov, da bi se odvrnili od ideje. Tudi samoupravljanje bi lahko sramežljivo izrili iz besednjaka, če bi pomislili, kako zelo smo ta pojem zlorabljali. Lahko bi pojem poimenovali drugače, vendar s tem ne bi mogli preprečiti novih zlorab.

Zadnjih nekaj let postaja kritika zavodskega vzgajanja vse ostrejša. Zavodi so po svoji zasnovi **še vedno represivna institucija**, katerih elemente pa se skuša prekriati z elementi permisivnosti. Mišljenje mnogih teoretikov je, da bi zavode na splošno bilo treba ukiniti in jih zamenjati z drugimi oblikami.

Pri tem pa se javljajo posamezna vprašanja:

Zakaj zavodsko vzgojo načelno odklanjamo? Ali zato, ker nam v zavodu ni uspelo vzpostaviti avtentičnih človeških komunikacij in terapevtske klime, ali zato, ker smo prepričani, da v takih razmerah pomoč mladim ni ustrezna?

Bolj bi se nagibali k prvemu delu odgovora, saj zaenkrat še nismo sposobni najti sprejemljive oblike izvenzavodske socializacije mladih, ki bi nadomestila vsako institucionalno terapijo.

Eno izmed alternativnih oblik dela predstavljajo stanovanjske skupine, kjer poteka terapevtsko-pedagoška obravnava mladostnikov, za katere so razmere za delo in narava dela v stanovanjskih skupinah ustrežnejše (npr. več elementov stvarnosti, samoaktivacija). Prav tako se tukaj vključujejo tudi tisti, pri katerih so se metode dela v zavodih izkazale za neučinkovite. Ta kritična naravnost do zavodske vzgoje, ki še danes obstaja, je tako po eni strani pripeljala do zelo konstruktivnih teoretičnih razmišljanj o možnosti različnih načinov dela v vzgojnem in prevzgojnem procesu, po drugi strani pa do razvoja novih institucij in do sprememb starih. Protizavodska kampanja je bila odsev sprememb v razmišljanju družbe na splošno, še prav posebej pa mlajše generacije, ki se je borila na celi črti proti oblikam odtujenosti in avtoritarnim strukturam v družbi.

Verjetno je med večjo institucijo in stanovanjsko skupino bistvena razlika. Še posebno je ta razlika občutna, če imamo v mislih vzgojiteljeve možnosti za kreativnost in večjo avtonomnost. Prav tako je občutna, če imamo v mislih mladostnika in njegovo doživljanje prisile s strani večje institucije, ki jo pogosto zaznava še globlje kot prisilo družbe v celoti.

Drugo možnost predstavljajo manjši zavodi. Tukaj je vsaj deloma omiljen konflikt glede togosti pravil, organiziranosti in avtentičnosti.

Kakšne možnosti se torej kažejo za v prihodnje?

Mladino naj bi končno spravili izza temnih grajskih vrat. Kar nekaj zavodov se pripravljajo na gradnjo novih prostorov. Pri tem pa se seveda spet javlja polno problemov: od kod dobiti sredstva, kaj bomo počeli z odsluženimi prostori, kako priti do lokacijskih dovoljenj, saj zavod okolici še vedno predstavlja trin v peti...

Če že ne moremo brez zavodov, pa si postavimo vprašanje: Bodo nove zgradbe prinesle tudi več svetlobe v življenja zagrenjenih mladostnikov?

LITERATURA:

– Vodopivec, Bergant, Kobal, Mlinarič, Skabernič, Skalar: Eksperiment v Logatcu, Savez društva defektologa Jugoslavije, Beograd, 1974

– Dr. Katja Vodopivec, dr. Vinko Skalar: Je bila iluzija, Ptiki brez gnezda št. 22

– Janez Bečaj: Ali je lahko vsaka ustanova permisivna? Ptiki brez gnezda št. 23

HELENA PEČELIN

OB PODELITVI ŠČUKOVIH IN SIRATKOVH PRIZNANJ

Dovolite mi, da najprej v nekaj besedah predstavim naš odbor za podelitev Ščukovih in Siratkovih priznanj. Smo neodvisna skupina občanov, ki se ukvarjajo z javnim publicističnim, znanstvenim in umetniškim delom. Odbor se je ustanovil lani 21. aprila v Ljubljani in ga trenutno sestavljajo: Draga Ahačič, Milan Apih, Manca Košir, Marjan Rožanc, Darko Strajn in Vinko Vasle. Namen odbora je, da s podelitvijo Ščukovih in Siratkovih priznanj opozori javnost na publicistična besedila prejšnjega leta, ki v institucionaliziranem prostoru praviloma ostajajo zunaj javne pozornosti. Ščukovo priznanje je namenjeno kakovostnim, kritičnim in pogumnim publicističnim dosežkom, ki prispevajo k širitvi demokratizacije na osnovi koncepta socialističnega pluralizma in k oblikovanju aktivne javnosti ter tako širijo meje svobode javnega dialoga. Siratkova priznanja pa podeljujemo za izgovorjene in zapisane besede, ki težijo k nasprot-nem.

Letos Ščukova in Siratkova priznanja podeljujemo drugič in mislim, da ni odveč, če glede na namen našega obstoja, se pravi z vidika demokracije in možnosti za javen dialog, na kratko pregledamo družbeno stanje in odnose v preteklem letu. No, uradnih zagotovil o vse večji demokratizaciji res ni manjkalo, vendar je glede na naše notorično razhajanje med besedami in dejanji bolj zanesljivo, če presojamo predvsem slednja.

V ta namen se gotovo kot najbolj nazorna paradigma vsiljuje zadeva 57. št. Nove revije, ki ji je po dolgotrajnih in burnih razpravah v imenu proglašene večje demokratizacije njena ustanoviteljica resda milostno dovolila nadaljnje izhajanje, seveda ob zamenjavi urednikov, in v zvezi s tem so bila dana uradna zagotovila, da ne bo nobenih pogromov. Vendar so hkrati po drugi strani družbeno varnostne sile v organizirani kampanji sistematično kot iz Stalinovih orgel sprožale rafale najhujših političnih obtožb in zahtev po represalijah in to na osnovi pristransko preinterpretiranih izvlečkov in samovoljnih informacij o inkriminirani vsebini 57. št. Nove revije.

Če je po eni strani ta politična gonja, ki je hotela veljati za »glas širše javnosti«, kot nedvoumna, opozorilna demonstracija pomenila, da zastareli stroj za politične anateme, pritiske in zastraševanje še zmeraj brezhibno deluje, je po drugi strani dajala uradnemu postopanju z Novo revijo in odločitvi o njenem nadaljnjem izhajanju dobrodošel videz skrajno popustljive strpnosti in blagohotnega odnosa odločujočih do socialistični družbi nevarnih, sovražnih razdiralnih elementov, ki so prekoračili meje dopustnega. Kje so te meje, kdo in s kakšno pravico jih avtoritarno in monopolno določa, je vprašanje, ki nanj sicer ni načelnega odgovora ne razumne utemeljitve, pač pa nanj nedvoumno odgovarja praksa, glede na katero očitno, da

naša družba ni v običajni osnovni, ampak v pomožni šoli demokracije. Kajti prvi pogoj za demokracijo, vredno tega imena, je, da ne prenese omejitev svobode mišljenja, kakor tudi ne monopolnih (pred)pravic do zmote.

Sicer pa moramo vedeti, da uradna rešitev zadeve z Novo revijo ni dokaz kake povečane demokratičnosti, kot je razvidno iz nedavne preteklosti. Kajti administrativne ukinitve revij in z njimi večkrat povezani policijski ukrepi in zastraševanja, ki so bila pri nas spočetka v navadi (kot pričajo ukinitve Besede, Revije 57 in Perspektiv), so verjetno zaradi odzivov v tujem tisku, ki so postavljali pod vprašaj socialistično, demokratično in samoupravno identiteto našega sistema, pa tudi iz drugih zunanje in notranjepolitičnih vzrokov postale neprikladne. Zato se je politična taktika zatekla k manj drastičnim, bolj posrednim metodam, kadar je hotela utišati kako revijo, ki je oblasti delala preveč napote. Vprašanje finančnih sredstev oziroma družbene subvencije, ki v vsakem primeru sleherni naše publiciranje dela popolnoma odvisno od oblasti, vprašanje nujnega formalnega ustanovitelja pa obveznih idejnih programskih osnov in s tem v zvezi možnost avtoritarnih odstavitev in zamenjav urednikov so postale nove zanke, s katerimi so po neugledno odmevni ukinitvi Perspektiv brez večjega hrupa lahko zadržnili vrat idejno spornim revijam, ali pa jih preusmerili v »meje dopustnega«.

Prvi tak primer je bila zamenjava urednikov Sodobnosti leta 1984, ko se je 64 sodelavcev te revije s podpisi javno izreklo zoper administrativno ukinitve Perspektiv; sledila ji je zaradi odtegnitve dotacije prisilna samoukinitev idrijskih Kapelj I. 1972, revija Prostor in čas pa je bila prisiljena k molku po večmesečni agoniji I. 1974, ker se je njena ustanoviteljica odrekla, druge pa ni mogla najti, kar je seveda razumljivo. Ne bomo ugibali, kdo bo imel končno in odločilno besedo pri usodi Nove revije, vsekakor pa to v našem samoupravnem socialističnem sistemu in pri vse večji demokratizaciji ne bodo njeni dejanski oblikovalci in ustvarjalci, se pravi njeni uredniki in več kot dvesto sodelujočih avtorjev. To, kar so oni dan ugotovili v nekem pogovoru na predsedstvu CK ZKJ in smo brali v Delu 3. 2. t. I., namreč, da je pri nas delavcem jasno, da ne odločajo več o ničemer, velja tudi za kulturne delavce in tvorce, ki dejansko niso nikoli o ničemer bistvenem (so)odločali in ne (so)odločajo; pravico do svobodnega izražanja pa uveljavljajo le s težavo in ne brez osebnega tveganja. Nekateri pojavi v zadnjem času pa vzbujajo upravičeno skrb, da se utegnejo stvari obrniti še na slabše.

Ni dolgo tega, kar so na RK SZDL prali glavo predstavnikom slovenskega pisateljskega društva, ker da so v neki svoji izjavi navedli preveč pesimistične skepe na

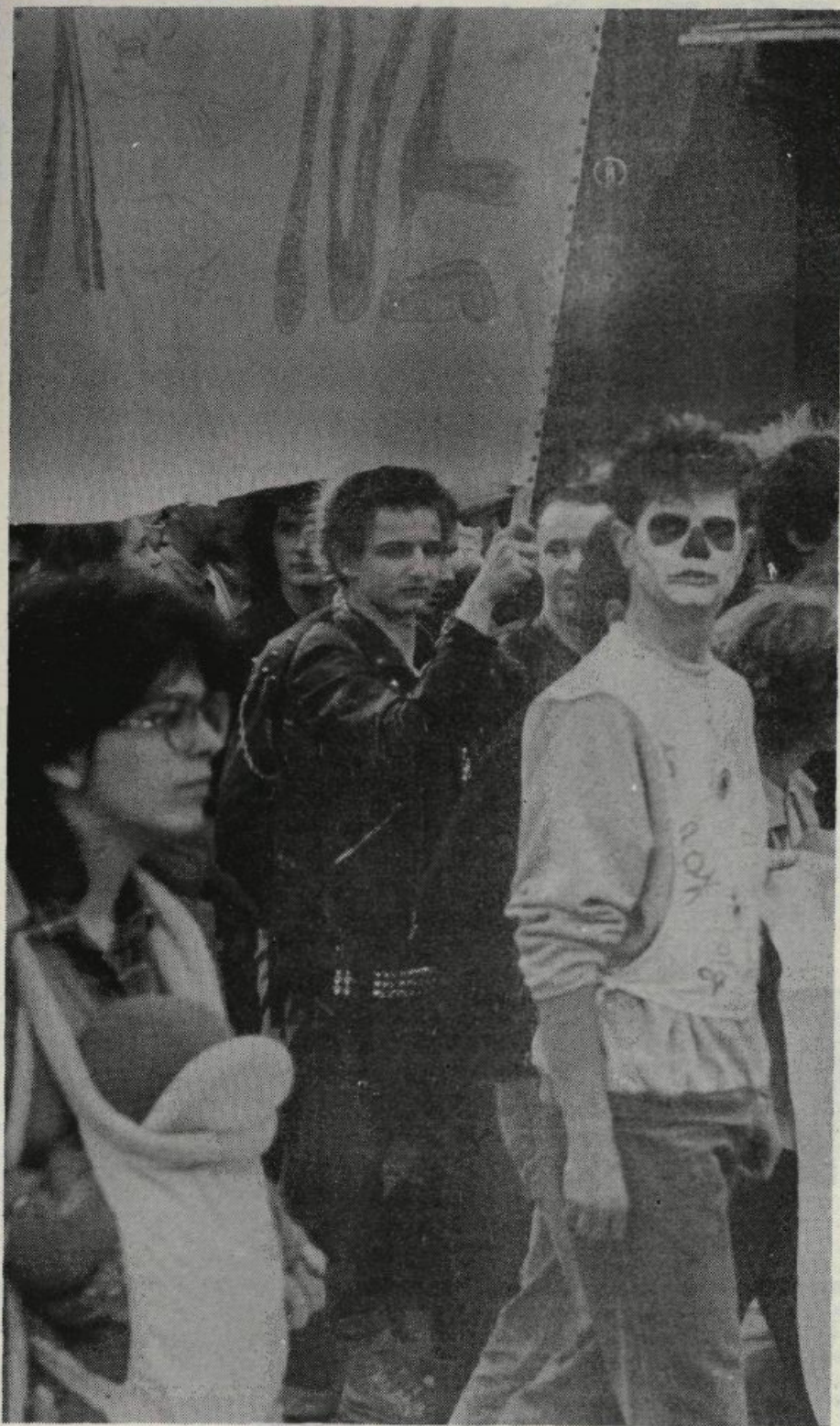
osnovi izjav nekaterih naših vodilnih subjektov. Vendar so odtlej naše družbene razmere popolnoma potrdile poglavito misel obsojane izjave, namreč, da nas oblastvena prisila čedalje bolj ogroža. Še več, lahko bi rekli, da se razne oblike omejitev na eni strani pa izjemno daljnosežna uradna pooblastila in prerogative na drugi strani povečujejo in da se težnje po tako imenovani civilni družbi, to je enakopravni, demokratični in pravno urejeni družbi vnaprej paralizirajo.

Kdor si je delal o splošni ljudski obrambi (SLO) in družbeni samozaščiti (DS) kakšne iluzije o tem, čigavi varnosti sta z vso svojo široko razvejenostjo predvsem namenjeni, je iz članka Janeza Janše v letošnji Mladini št. 15 lahko razbral, v čem je njun poglaviti namen. Namreč, da tu ne gre toliko za obrambo družbe z malo začetnico, ampak za obrambo DRUŽBE z velikimi črkami, to je vodilne elite, ki ločuje oblastniške interese od družbenih, kar potrjuje tudi dejstvo, da se obstoječi politično varovalni sistem vse bolj dopolnjuje in širi. N. pr. z odlokom o službi za opazovanje in obveščanje, ki so ga morali delegati sprejemati po hitrem postopku leto dni po tem, ko je ta služba že obstajala, z urgentnim telefonom št. 985 za družbeno samozaščitne prijave posebne vrste, z uzakonjeno absolutno ingerenco vojaške policije nad civilnimi osebami, ki dopušča vstop vojaške policije v stanovanje civilne osebe, preiskavo in aretacijo brez odredbe pristojnega organa, z nošnjo in uporabo strelnega orožja, skratka, ravnanje, kakršno je drugod dovoljeno samo v primeru obsednega ali vojnega stanja.

Vrh tega pa sta tu še odločna izjava predsednika ZIS Branka Mikulića v njegovem intervjuju za Spiegel in (ponovna) grožnja Stipeta Šušvarja; ena kot druga predvideva, da se po potrebi naš socialistični sistem in vodilna vloga zveze komunistov zavaruje in ohrani tudi z notranjo vojaško intervencijo.

Kako nenavadna je ta grožnja, nam postane jasno, če pomislimo, da na primer vrsta zahodnih kapitalističnih držav, kjer sta ponekod v večji, ponekod v manjši meri izpostavljena že večletni, trajni nevarnosti življenje in imetje posameznikov in družbe zaradi organiziranega terorističnega delovanja, pa še nikjer nobena vlada ni grozila, kaj šele da bi posredovala z vojsko, ampak povsod rešujejo te težave le s policijo. Nemara se zaradi slabih zgledov nerazsodnega ravnanja s civilisti, ki so ga pokazale vojaške hunte, vzdržujejo te na prvi pogled mogoče lahke in učinkovite, vendar nevarne in dvorezne rešitve. Zakaj vsak razumen človek ve, da je prva naloga vsake vojske ta, da **pokončuje sovražnika**, tu je za to nalogo tudi kar najbolje usposobljena...

Naravnost absurdno pa je, če predsednik vlade zagrozi z vojsko lastnemu ljud-

stvu, hkrati pa ta vlada, ki sicer zna tako vsestransko in z zapletenim varovalnim alarmnim sistemom poskrbeti za svoje interese in svojo varnost, na primer ni sposobna, ali pa noče poskrbeti za varnost slovenskih morskih meja ter brezbrizno dopušča, da tujci – italijanski ribiči in mogoče tudi še kdo drug dnevno, množično in vse globlje vdirajo v naše teritorialne vode vsem pravilom mednarodnih odnosov navkljub, da izzivalno gospodarijo po našem morju, kradejo in nepopravljivo

uničujejo naše narodno bogastvo in okolje. Kot poroča v Delu Miran Čas so »naše oblasti prepovedale, da se ti izpadi preprečijo z našo narodno vojno mornarico ali z obmejno milico, kljub ogorčenim zahtevam javnosti.« Da le ne bodo ogorčene zahteve te javnosti proglasili za kakšno sovražno spodkopavanje dobro-sosedskih odnosov in poslali milico nad tiste, ki si jih drznejo izražati, kar pa seveda ne bi bilo prvič!

Pri tem ko predstavniki oblasti govorijo

o naši vse večji demokratizaciji, hkrati izkoriščajo grožnje s skrajnostnimi posegi za to, da dušijo ljudsko nezadovoljstvo spričo našega vsesplošnega družbenega nazadovanja in propadanja, ter vsako radikalnejšo samosvoje kritično razmišljanje ali razkrivanje konkretnih napak in zlorab obsojajo kot škodljivo izzivanje represivnih sil, da ne rečemo vojaškega udara, namesto da bi se tem odtujenim silam postavili po robu, kar bi bila edina možna pot iz današnje krize.

Višek ironije pa je, da predsedstvo slovenske zveze borcev, ki naj bi veljalo kot naš najbolj napreden in revolucionaren element, sicer molče in neprizadeto pristaja na vsa obnašanja in početja odločujočih, ki nas pogrezajo v čedalje globljo krizo in ki so dejansko spodkopala in diskreditirala socializem bolj, kot bi ga zmogla še tako dobro organizirana sovražna opozicija, pač pa se nadvse prizadeto in goreče, kot se je izkazalo ob zadevi z Novo revijo, zavzema za ideološko čistost, za nedotakljivost in nezmotljivost edino veljavnega višjega razodetja, ki se mu mora vse podrežati, pa za konstantno razlikovanje vladajočih in od vladanih, kot smo lahko razbrali iz militantnih protestov zoper 57. št. Nove revije, protestov, ki pri njih preproščina klišejske politične terminologije in patetično ogorčenje nadmešča samostojno logično misel in jasne razumske argumente.

Ta in taka oblastniško pokroviteljska miselnost, ki se ima za pristojno, da ne glede na svoje znanje in poznavanje stvari s pozicij »edine prave ideologije« o vsem veljavno in brezprizivno razsoja in odloča, ne da bi za to tudi odgovarjala, in ki je značilna za našo vodilno družbo, očitno ne mara spontanega poglobljenega kritičnega preverjanja teorije ali prakse in nasprotuje uveljavljanju prenovitvenih zamisli in pobud. Zato je še toliko bolj pomembna in priznanja vredna vsaka jasna, kritično analitična, samosvoja javna beseda, ki navaja k osveščanju in samostojnemu opredeljevanju, ki opozarja na to, kar je v naši družbi preživelega, neveljavnega, nazadnjaškega in škodljivega, ter odpira nove vidike in perspektive družbenemu in gospodarskemu razvoju.

Še toliko bolj pa je osveščanje in samostojno opredeljevanje potrebno v družbi, kjer je uradna težnja po večji demokratizaciji tako »napredovalak«, da je lahko na primer vodstvo našega osrednjega glasila SZDL na svojem kolegiju svojim novinarskim »podložnikom« prepovedalo sleherno poročanje o podelitvi Ščukovih in Siratkovih priznanj v vseh publikacijah ČGP Delo. Enak »demokratičen dogovor« so sprejeli tudi na Dnevniku in na RTV. Ta odnos do novinarjev in intelektualcev pa kaže, da nismo več daleč od abotnega gesla kralja Ubuja: »Vive l'esclavage!« (Naj živi suženjstvo!), če o pglavitni nalogi nepristranskega informiranja in novinarski etiki sploh ne govorimo. Zatorej nam ne preostane drugega, ko da z besedami in dejanji, dokler nam še večja »demokratizacija« tega ne onemogoči, vztrajno in nepopustljivo terjamo: dol s suženjstvom, svobodo narodu!

Ljubljana, 20. aprila 1987

DRAGA AHAČIČ

LJUBOV POPOVA

(+)

Slikarstvo

- I. Arhitektonika
 - a) Slikarski prostor (kubizem)
 - (b) Linija
 - (c) Barva (suprematizem)
 - (d) Energetika (fudurizem)
 - (e) Tekstura

- II. Nujnost predrugačenja s pomočjo opustitve delov forme (z začetkom v kubizmu)

(-)

Ne slikarstvo, ampak upodobitev realnosti

- I. Akonstruktivnost
 - (a) Iluzionizem
 - (b) Literarnost
 - (c) Čustva
 - (d) Razpoznanje

Konstrukcija v slikarstvu = vsota energije njegovih delov. Površina je fiksirana, toda oblike so volumetrične.

Linija kot barva in kot sled prečne ravnine sodeluje z – in usmerja sile konstrukcije.

Barva sodeluje pri energetiki s svojo težo.

Energetika = smer prostornin + ravnine in linije ali njihove sledi + vse barve.

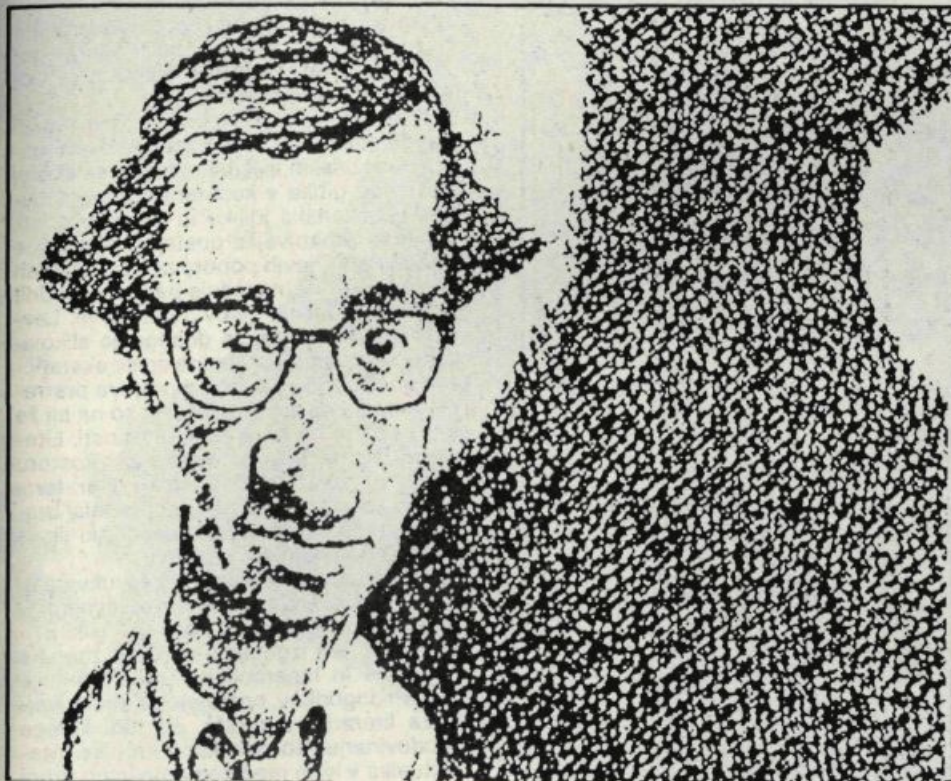
Tekstura je vsebina slikarskih površin.

Forma ni na vseh točkah svojega zaporedja enako pomembna. Umetniška zavest mora izbrati elemente, ki so nenadomestljivi za slikarski kontekst, tako da vse, kar je odvečno in brez umetniške vrednosti, odpade.

Odtod upodobitev konkretnega – slikarsko ne deformirana ne transformirana – ne more biti vsebina slike (slikarstva). Podobe »slikarskih« in ne »figurativnih« kvalitiet so cilj današnjega slikarstva.

(1919)

IZ ALLENOVEGA DNEVNIKA

Zapiski, ki sledijo, so odlomki iz še neobjavljenega dnevnika Woody Allena, ki bo v celoti objavljen postumno ali pa po njegovi smrti, odvisno od tega, kaj se bo prej zgodilo.

Vedno težje in težje se prebijam skozi noči. Včeraj zvečer sem imel ves čas občutek, da hočejo neznanci vlomiti v mojo sobo in me sšamponirati. Toda zakaj? Se naprej sem si domišljaj, da vidim nejasne obrise oseb in ob treh zjutraj me je spodnje perilo, ki sem ga zložil preko stola, začelo spominjati na cesarja na kotalkah. Ko sem končno le zaspal, me je spet začela mučiti ena tistih ogabnih mor, v katerih svizec na tomboli zahteva mojo nagrado. Obup.

Mislím, da je z mojo jetiko vedno huje. Tudi z astmo. Napadi astme so zmeraj bolj pogosti in zmeraj bolj se mi vrti v glavi. Navadil sem se že na grozno dušenje in omedlevice. Moja soba je vlažna, stresa me mrzlica in razbija mi srce. Opazil sem tudi, da mi je zmanjkalo robčkov. Se bo vse skupaj sploh kdaj končalo?

Zamisel za zgodbo: Moški se zbudi in ugotovi, da je njegova papiga postalka minister za kmetijstvo. Besen od ljubosumja se ustrelí, toda na žalost je pištola takšna, da ko sprožiš, iz cevi skoči zastavica z napisom »Bum«. Zastavica mu izbi je oko in postane častivreden človek, ki prvič v svojem življenju začne uživati v preprostih življenjskih radostih, kot sta kmetovanje ali sedenje na zračni cevi.

Misel: Zakaj človek ubija? Ubija za hrano. In ne samo za hrano: velikokrat tudi za pijačo.

Ali naj se poročim z W.? Ne, če mi ne bo povedala ostalih črk njenega imena. Kaj pa njena kariera? Kako naj prosim tako lepoticó, da se odreče kotalkaškega derbija? Odločitve...

Spet sem poskušal narediti samomor – tokrat sem si zmočil nos in ga vtaknil v vtičnico. Na žalost je prišlo do kratkega stika, tako da mi je uspelo samo stopiti led v hladilniku. Se vedno obseden od misli na samomor sem še naprej tuhtal. Spraševal sem se, če obstaja življenje po smrti in če obstaja, ali jim bo kdaj uspelo več kot dvajsetkrat?

Zamisel za zgodbo: Nekaj bobrov zase-de Carnegie Hall in pripravi Wozzecka. (Res dobra tema. Kakšna bo pa obdelava?)

Danes sem videl rdeč in rumen sončni zahod in pomislil: kako nepomemben sem! Seveda sem na to pomislil tudi včeraj, ko je deževalo. Spet sem se začel gabiti samemu sebi in razmišljal o samomoru – tokrat naj bi inhaliral kar se da blizu agenta zavarovalnice.

Kratka zgodba: Moški se zbudi in ugotovi, da se je spremenil v svoje ortoped-ske vložke za čevlje. (Zgodbo se da brati na več nivojih. S psihološkega stališča je kvintesenca teorije Krugerja, Freudovega učenca, ki je odkril seksualnost v slanini.)

Kako zelo se je motila Emily Dickinson! Upanje ni »stvar s perjem«. Izkazalo se je, da je stvar s perjem moj nečak. Moram ga peljati k specialistu v Zürich.

Odločil sem se, da prekličem zaroko z W. Ne razume mojega pisanja. Včeraj je rekla, da jo je moja *Kritika metafizične realnosti* spominjala na letališče. Prepirla sva se in spet se je lotila vprašanja otrok, toda prepričal sem jo, da bi bili še premladi.

Ali verjamem v Boga? Sem, pred nesrečo moje mame. Padla je na kos mesa in predrl je njen spleen (pomeni tudi vranica) – op. prev.). Mesece je ležala v komi in ni bila sposobna drugega, kot da je namišljenemu slabiču prepevala »Granado«. Zakaj je bila ta ženska v pomladi svojega življenja tako prizadeta? Ker je v svoji mladosti upala kljubovati konvencijam in se poročila z rvavim papirnatim škrcicljem na glavi? In kako naj verjamem v Boga, ko se mi je prejšnji teden jezik ujel v valj električnega pisalnega stroja? Okužen sem z dvomi. Kaj, če je vse le iluzija, in nič ne obstaja? V tem primeru sem čisto gotovo preplačal preprogo. Ko bi mi le Bog poslal kakšno jasno znamenje! Na primer nakazal visok znesek v kakšno švicarsko banko.

Danes sem šel na kavo z Melnickom. Govoril mi je o tem, kako bi vse vladne uradnike oblekel v kokoši.

Med opoldanskim sprehodom so me spet obsedle morbidne misli. Kaj me v zvezi s smrtjo tako zelo moti? Verjetno nekaj v zvezi s časom. Melnick pravi, da je duša nesmrtna in živi še po tem, ko telo odpade. Toda če bo moja duša živela brez telesa, sem prepričan, da bodo vsa moja oblačila preohlapna. Oh, ja...

Ni mi bilo treba prekiniti zaroke z W., ker je na srečo ušla na Finsko s profesionalnim cirkuškim sekalcem vratov. Na koncu se je vse srečno izteklo, kljub temu da sem imel spet enega tistih napadov, ko začnem kašljati iz ušes.

Danes sem na pogrebu naletel na svojega brata. Videla se nisva že petnajst let, toda kot običajno je iz žepa potegnil prašičji mehur in me z njim začel tolči po glavi. No, z leti ga vedno bolj razumem. Končno sem spoznal, da je opazko, da sem »ogaben zajedalec, primeren samo za to, da se ga iztrebi«, izrekel bolj iz sočutja kot iz jeze. Priznajmo: vedno je bil pametnejši od mene – bolj duhovit, kulturnejši, bolje izobražen. Zakaj še zmeraj dela v McDonaldu, je zame še vedno uganka.

Sinoči sem sežgal vse svoje drame in poezije. Ironija usode je hotela, da je sobo, prav v trenutku, ko sem sežigal svojo mojstrovino Temni pingvin, zajel požar in sedaj sem predmet tožbe Pinchbunka in Schlosserja. Kierkegaard je imel prav.

(prevod TOMAŽ TOPORIŠIČ)

ZAPISKI (SLOVENSKEGA?) KOZMOPOLITA

Janko Lavrin MED OSEM IN OSEMDESET

Janko Lavrin (1887–1986), lit. zgodovinar, esejist, prevajalec. Studiral slavistiko v Rusiji, skandinavskih deželah in Parizu, publicist v Rusiji, dopisnik na Balkanu (1. svetovna vojna), predavatelj novejših ruske književnosti na univerzi v Nottinghamu, dopisni član SAZU od 1956; raziskoval v glavnem avtorje in smeri ruske literature, pisal tudi o pomembnejših zahodnoevropskih avtorjih, prevajal in urejal tujejezične antologije slov. avtorjev.

Lavrinove kratke zgodbe oziroma priložnostne zapise, ki so nastajali v različnih obdobjih njegovega življenja kot dodatna veja udejstvovanja nekega literarnega zgodovinarja, je verjetno treba brati kot kurioziteti. Literarna poizkušanja so v dejavnosti pomembnejših literarnih teoretikov in zgodovinarjev večinoma obruben pojav (spomnimo se samo Pirjevčevih poizkusov z dramatikjo), kot taka ostajajo zanimivo branje pretežno samo za druge literarne zgodovinarje in seveda za tiste, ki

hočejo in so na poti, da bodo to postali. Po drugi strani pa Lavrinova knjiga zapiskov kozmopolita zaradi avtorjeve dinamične, včasih že kar eksotične življenjske poti lahko postaja že kar žanrsko branje. Posamezni pustolovski in eksotični izseki iz njegovega življenja zaradi avtorjeve očitne nagnjenosti k literariziranju in hiperboli, postavljeni v območju literature kot fikcije, postanejo izhodišča za Lavrinove literarne ekskurze v svet različnih žanrskih pristopov, vse od literarnih konstant slovenskih vaških povesti in črtic do eksotično-pustolovske beletristike. In verjetno je Lavrinovo kurioziteti še najlažje brati prav kot sklop sicer avtorsko ne vedno načrtnih upoštevanj t. i. pravil različnih literarnih vrst in žanrov. Dvajset kronološko si sledečih zgodb uveljavlja glede na svojo motivno-tematsko naravnost tudi več očitnejših vrstnih in žanrskih usmeritev. Prvima dvema zgodbama, ki bi lahko predstavljali del avtobiografije in se gibljeta v vrstnih okvirih slovenske vaške zgodbe, sledijo zgodbe, ki obnavljajo avtorjeve, še večkrat pa anekdote in zgodbe ljudi, ki jih je avtor srečeval, tako da večina zapiskov v knjigi ne pretendira na to, da bi sestavljali nekakšno avtobiografijo. Raz-

meroma močno je pri tem zastopana ljubezenska tematika, ki ji je v šaljivo-galantnem tonu družabne beletristike posvečenih kar več zgodb.

Med temi po svoji izraziti puškinovskih navdahnjenosti izstopa zgodba dveh ruskih podeželskih zaljubljenec, ki se skoraj dosledno giblje v konstantah oneginovske ljubezenske idilike in dramatičnosti. Žanrsko zanimivejše postajajo eksotične zgodbe avtorjevih popotovanj po deželah Severne Afrike, nazadnje pa tudi sosedne Albanije in južnih delov Jugoslavije. Lavrinu gre predvsem za doseganje slikovitosti, zasledimo senzualne opise ekstatičnih orientalskih plesalk, avtorjeve pretresene opise dejanj derviše, ki so na ali že kar za mejo verjetnega in blaznosti. Literatura se tu giblje v vmesnem prostoru med t. i. »resno« in žanrsko literaturo, Lavrin kot da bi se še enkrat predajal branju eksotičnih in napetih zgodb, ki jih je kar požiral v svojem otroštvu.

Z »resnejšimi« zadevami se ukvarjajo zapisi, povezani z njegovim življenjem v Parizu, Spaniji, Italiji in končno Veliki Britaniji. Pri tem izgubljajo na času žanrske obdelave in hiperbolične transformacije realnih dogodkov, postajajo pa zanimivejši za literarne biografe, pa tudi kolege zgodovinarje. So nekakšne kronike intelektualca v letih med vojnama in po drugi vojni, toda literarna obdelava posameznih dogodkov ves čas ostaja lahkotna, tekoče berljiva, obenem tudi nekoliko dolgočasna. V zadnji zgodbi se Lavrin spet vrne v »eksotičnejše« kraje, zgodbo ruskega revolucionarja, ki postane menih, pa bi z veseljem vzel v roke in primerno obdelal marsikateri postmodernistični pisatelj. Ni potrebno posebej poudarjati, da jo je Lavrin obdelal v skladu s svojo pustolovsko usmerjenostjo.

TOMAŽ TOPORIŠIČ

Na odru je bilo pet deklet; ena izmed njih je bila stara komaj kaj več kot dvanajst let. Njihovi zelo tanki šali so valovili, okrasni zvončkli, gola telesa so se zvijala v opolzkih kačjih zavojih. Lica muzikantov so spominjala na majhne napihujoče se balone. Nekaterim so se oči izbuljile, ko da bodo vsak hip skočile iz jamic in se zakotalile po zanemarjeni bradi. Ob plesalkah in godcih, vampirskih obrazih, burnusih, turbanih in gosti megli tobačnega dima si pomislil na fantastično umazan predpekel. Monsier Dupain pa se je zdaj bolj živo zanimal za plesalke in njihovo početje.

»Niti to še ni Afrika,« se je obrnil name, ko se je končal posebno opizek ples. »Ne tisto, na kar lahko naletiš bolj na jugu. Črнке – oh, là, là... Pa zakaj se ne bi pridružili moji četici in si stvar osebno ogledali? Potovanje po tistem delu Sahare, ki moram skozenj, ni zanimivo.«
(odlomek iz VI. poglavja knjige, prevod: Rapa Suklje)

ANDRÉ
PIERRE
FRANCO
1929

PESEK MOCI

